

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

CİLT - 4

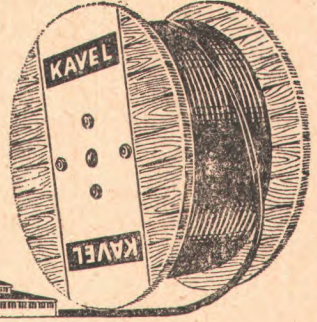
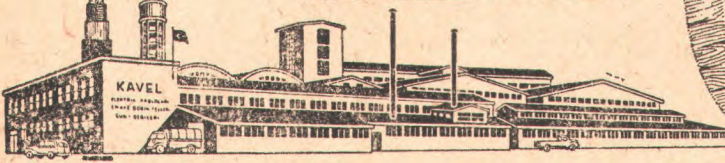
SAYI - 21

MART - 1966

250 KURUŞ

KAVEL

Kablo ve Elektrik Malzemesi Ltd. Şti.
İSTİNYE — İSTANBUL

Daima Standartlara Uygun,
Laboratuar Kontrolunu haiz,
En üstün kalite imalât yapar.

- ☆ Plastik İzoleli Elektrik Kabloları
- ☆ Suni deriler ve Yer muşambası
- ☆ Emaye Bobin telleri

Telefon : 63 34 00 — 63 34 01 Telgraf: KAVELKABLO — İSTANBUL

Yazılardaki fikirler yazarlarına aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz.

Gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

REKLÂM TARİFESİ

Arka Kapak	750 Lira
Ön İç Kapak	500 Lira
Arka İç Kapak	500 Lira
İç Sahifeler	400 Lira

HİÇ BİR MEDENİ DEVLET YOKTUR
Kİ ORDU VE DONANMASINDAN
EVVEL İKTİSADİYATINI DÜŞÜNÜMÜŞ
OLMASIN
K. ATATÜRK

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

C İ L T : I V S A Y I : 21 M A R T — 1966 Fiatı : 2.5 T.L. Yıllık: 30 6 Aylık: 15 T.L.	Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED Genel Yayın Müdürü : NİHAT BATUR Mes'ul Yazı İşleri Müdürü : GÜNGÖR ADAK İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1 Basıldığı yer : YENİLİK BASİMEVİ
YAZI HEYETİ : İstanbul Atalay ŞAHİNOĞLU Alpay ERDOĞAN Fazlı AYVERDİ Faruk ÇEHRELİ Rıdvan YÜKSELEN Solmaz BURAL Şemsettin GÜLER Zeki ERGİNSU Ankara Fahrettin TUNÇÖZ Hamdi MEHTER İmren AYKUT Meliha TURKAN	2 Eizden; Size ..... Güngör ADAK 3 İhracaat veya ölüm ..... Eyüp KARADAYI 6 Ayın Ekonomik Olayları ..... Faruk ÇEHRELİ 10 İşsizlik ve Problemleri ..... Erol EVGİN 13 Servetlerin Açıklanması ..... Hamdi MEHTER 15 Türkiyede Vergi Gelirleri ..... Dr. Tunca TOSKAY 18 Kamu ve Özel Sektörün Çalışma Düzeni Hulki ALİSBAH 23 Memleketimizde Fiat Yükselişi ..... Reha BAVBEK 26 Gümrük İşbirliği Konseyi ..... Reşit ATA 30 Günümüzde Kompüterin Yeri ..... Engin SEROZAN 33 Cemiyetten Haberler ..... * * * 36 Aramıza Katılanlar ..... * * *

B İ Z D E N ;

Sevgili Okuyucu,

Bugün, size yepyeni bir «İKTİSAT DERGİSİ» sunmanın sevinci içindeyiz.

Bildiğiniz gibi bir müddet önce, sizlere dergimizi arzu edilen hale getirmek üzere çalışmalara başladığımızı bildirmiştik. Üç aya yakın zamandır devam eden çalışmalarımız iki gayenin gerçekleşmesine müteveccih bulunmaktaydı.

Gerçekten arzumuz;

- 1 — Şekil,
- 2 — Muhteva,

bakımından bazı hamleler yapmaktı. Bu arzularımızı şekil bakımından tamamen, muhteva bakımından ise kısmen gerçekleştirebildik kanısındayız. Bu hususta sizlerinde düşüncelerinizi öğrenmek arzularımızdır. Sırası gelmişken bir kere daha ifade edelim: gazete, dergi gibi eserler kolektif mesai isteyen, kolektif eserlerdir. Bir topluma hitap ederler; bir toplumun sesini aksettirirler.

Şayet daha iyi ve daha güzel şeylere muhatap olmak; daha net ve daha gür sesimizi duyurmak istiyorsak dergimize dört elle sarılmamız lazımdır. Bu bizim zevkle yerine getireceğimiz ilk görevimiz olmalıdır. Dün olduğu gibi bugünde bu görevi heyecanla ve inançla yerine getireceğinize inanıyor ve alâkalarımızı bekliyoruz.

Bu mutlu günümüzde aramızda halâ ilk sayılardaki heyecanla çalışan dergimizin kurucuları Sayın OKTAY EMED ve Sayın NİHAT BATUR'a şükranlarımızı sunmayı en tabii kadirşinaslık borcu saymaktayız.

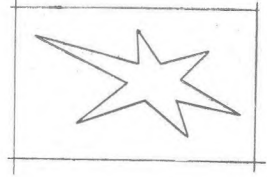
Başlarken de ifade ettiğimiz gibi yepyeni bir İktisat Dergisi'ni sunmanın yepyeni bir İktisat dergisine kavuşmanın sevinci ve heyecanı var içimizde; bu sevinci sizin de paylaşacağınızı ümit ederiz.

Saygı ve sevgilerimizle

GÜNGÖR ADAK

S İ Z E ...

Ekonomik Durum

“ İhracat veya Ölüm. ”

Eyüp KARADAYI

Modern ekonomilerde bugün ticarî ilişkiler; genellikle kalkınma çabası içinde bulunan milletlerde «Export or Died - İhracat veya Ölüm» sloganı ile ifade edilmektedir

Millî ekonomilerde, dış ödemeler bilançosunun sonuçları hayatî bir önem taşımaktadır. Bütün hedefler bu problemi halle yönelmiş, tedbirler gayretler hep aynı paralelde sarfedilmiştir. Bu sebebledir ki uluslararası ticarî ilişkiler; genellikle kalkınma çabası içinde bulunan milletlerde «**Export or Died - İhracat veya Ölüm**» sloganı ile ifade edilmektedir.

Ekonomide kalkınma çabalarından elde edilen sonuçların en önemli ölçülerinden birisini de hiç şüphesiz ihracatla elde edilen «döviz rezervleri» teşkil etmektedir. Olumlu sonuçlar veren «**Dış Ödeme Bilânçolarında**» en önemli kalemlerden biri ve başlıcası ihracat gelirleridir. Sınai ve ziraî madde, Turizm ve hizmet olarak vasıflandırabileceğimiz başlıca ihracat kalemleri, milletlerin ekonomik bünyelerine göre birbirinden farklı nisbetlerde yer tutmaktadır.

Dünya piyasalarında, sanayi inkılabını takip eden uzun yıllardan itibaren, ziraî ürünlerin gerek fiyat ve gerekse kıymet itibarıyla takip ettiği seyir, daima ziraî bünyeye sahip ekonomiler aleyhine sonuçlanmaktadır.

Memleketimiz ihracatında yakın yıllara kadar, ziraî ürünlerin başta geldiği ve hemen hemen başlıca ihracat kalemlimizi teşkil ettiği görülmektedir. Ancak son yıllarda ihracatımızda meydana gelen gelişmeler genellikle ihracatımızın strüktüründe bir değişiklik yaratmak ve zamanla tarımsal karakterli maddeler yerine tam ve yarı-mamûl sanayi ürünleri ihraç etmek amacını güden Plân ve Program tedbirlerinin gerçekleştirilmesi yolunda yapılan hamleler olarak değerlendirilebilir. Elde mevcut istatistikler ihraç kalemlerimiz arasında, dışarıda çalışan işçilerimizin tasarruflarının resmî kanallardan yurda getirilmesi neticesin-

de temin edilen döviz rezervleri yanı sıra- sınaî mamûl ihracatında hissedilir bir kıpırdanma ve bunun neticesinde sınaî ürünler aleyhindeki açık farkın bir hayli kapanmakta olduğunu tesbit etmektedir.

Nitekim 1964 yılında, genel ihracatımızın % 20,5 inin sınaî ürünleri teşkil etmesi, bu iddiamızı teyit eden açık rakamlardır. Keza, 1965 yılı için ihracat tahminleri 410 milyon \$ iken realize edilen miktar 450 milyon \$ olmuş ve bunun içindeki sınaî ürün nisbetinin % 20,5 in üzerinde olduğu ilgililerce ifade edilmiştir.

Rakamların dili...

Ihracatımızda son yıllarda meydana gelen gelişmeleri Kalkınma Planı ve yıllık programlar üzerinde takip edelim. 1963 yılı ihracatımız, tahminleri 20,1 milyon \$ fazlası ile 368.1 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu artış fındık, pamuk, zeytinyağı, canlı hayvan, şeker ve petrol mamûlleri gibi maddelerimizin ihracatında meydana gelen gelişmeden doğmuştur. 1964 yılı ihracatımız da tahminlerin 35,7 milyon dolar fazlası ile 410,7 milyon dolar olarak realize edilmiş ve tütün, pamuk, şeker, blister bakır ve pamuklu mensucat gibi ihraç maddelerimizin oynadığı aktif rol, ihracatımızda ilk defa 400 milyon \$'lık duvarın aşılması neticesini vermiştir. 1965 yılı ihracatımız 458 milyon \$ olarak en yüksek seviyesini bulurken, ihraç kalemlerimiz arasında daha ziyade sınaî ürün mahiyetindeki dış lâstikler, kalorifer kazanları, muslukçu eşyası, zincir ve iğne, pamuklu ve yünlü mensucat, cam ve camdan mamûl eşya v.s. gibi yeni maddelere rastlanmış olması memleket sanayiimiz için elbetteki sevindirici bir başarıdır.

Madde grupları itibariyle 1966 yılı için ihracat tahminleri şöyledir:

M a d d e l e r :	Milyon (\$)
Hububat, bakliyat v.s.	9.8
Meyvalar ve sebzeler	96.0
Sanayide kullanılan ürünler ve orman ürünleri	196.0
Hayvancılık, balıkçılık ve avcılık ürünleri	42.0
Madencilik ve taşocakları ürünleri	18.5
Sanayi ürünleri	87.7
T o p l a m	450.0 \$

Ihracatımızın herşeye rağmen % 70 ine yakın kısmının tarım ürünlerinden müteşkil olması, peşin tahminleri çok zaman yanılmakta ve realizasyon nisbetini büyük ölçüde iklim şartlarına bağlı kılmaktadır. Bu bakımdan ihracat tahminleri normal hava şartlarının devam edeceği varsayımına dayandırılmaktadır.

Hedef sınaî mamûl ihracı olmalıdır...

Istikrarlı ve plânlı bir ihracat programının gerçekleştirilmesinin, büyük ölçüde iklim şartları ve fiyat elâstikiyeti-ne bağlı tarım ürünleri yerine, sınaî mamûl ihracının geliştirilmesine bağlı bulunduğu herkesce kabul edilen bir gerçektir. Sınaî mamûl ihracatının, kalkınmamızın temel unsuru olduğu kabul edilmiş ve bu yolda teşvik edici tedbirler alınmıştır.

Sınaî mamûllerimizin tür, miktar ve kalite itibariyle, gitgide artan bir tempoda dünya pazarlarına çıkabilmesini sağlamak için öngörülen ve çalışmalara esas alınan bazı tedbirler vardır. İhracatımıza imkân ve sür'at kazandıracak başlıca tedbirler şunlardır:

1 — Sınaî mamûl ihracında Vergi İadesi'ne imkân veren mevcut sistemin, daha fazla gecikmeye mahâl kalmadan,

sür'atle işleyecek, tatminkâr bazlara o-
turtulması zorunludur.

2 — Yürürlükteki İhracat Rejimin-
deki ihracatı zorlaştıran hükümler kal-
dırılmalıdır. Özellikle «ihraç bedellerinin
çok kısa zamanda yurda getirilmesi mec-
buriyetinin, ihtiyaca yetecek bir süre ile
rahata kavuşturulması lâzımdır. «Kredi-
li mal satma imkânının sağlanması»,
«Kara ve hava yolu ile kontrdöküman
mal gönderilmesinin temini» gibi husus-
lar da ıslâh edici düzeltmelerin yapıl-
ması gereklidir.

3 — Sınaî mamûl ihraç eden sanayi-
cilere, hammadde ihtiyaçlarının sür'atle
karşılama amacıyla özel ithalât imkân-
ı verilmelidir. Bunu sağlamak üzere;
Dış Ticaret Rejiminin İthalât Bölümü'n-
deki 13. maddede zorunlu görülen de-
ğişiklikler yapılmalıdır.

4 — İhracata yönelen sanayicilere
«Hızlandırılmış Amortisman» sistemi uy-
gulanmalıdır.

5 — Gerçek manasında ihracatı teş-
vik edici bir tedbir olduğuna inandığı-
mız «sınaî mamûl ihracından elde edilen
gelirlerin vergiden muaf tutulması» key-
fiyetiyle ilgili sistem sür'atle gerçekle-
ştirilmelidir.

Bütün bunların dışında İGEME (İh-
racatı Geliştirme ve Etüd Merkezi) ve
Türk Standartlar Enstitüsünün ihracatla
ilgili çalışmalarının süratlendirilmesi,
genel olarak ihracatın teşviki amacıyla
rejimin basitleştirilmesi ve formalitele-
rin azaltılması, ihracatta oldukça geniş
bir serbestiye gidilmesi bizleri hedefe
daha çabuk götürecektir temel tedbir ve
çareler olacaktır.

10 *Senenin*
Tecrübesi

GUR

HALI süpürgesi

*halınızı
okşar
gibi
temizler*

TÜRKİYE G. SATICISI
GUR
TİC. LTD. ŞTİ.

FIATI
125
LİRA

ULUS-ANKARA Tel. 114 156

Ayın Ekonomik Olayları

Hazırlayan: Faruk ÇEHRELİ

Servet Transferleri Yeniden Düzenlendi

1932 yılında çıkarılmış olan 2510 sayılı kanunun 32 nci maddesi göçmenlere yurt dışındaki paralarını kolaylıkla memleketimize getirebilme imkânını sağlıyordu.

Bu imkânın suistimali; millî sanayiın korunması, istihsalin teşviki, lüks maddeler ithalatının tahdidi esaslarına istinat eden dış ticaret rejimimize olumsuz etkiler yapmakta idi.

Bu etkiler göz önünde bulundurularak Maliye Bakanlığınca hazırlanan tasarı 27 Şubat 1966 günü Millet Meclisinde ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. Tasarının önümüzdeki günlerde Senato'da aynı hızla görüşülüp kabul edileceğine muhakkak nazariyle bakılmaktadır.

Servet transferlerinin men'i; Türk Parasının kıymetini koruma hakkındaki 1567 sayılı kanuna; 6258 sayılı kanunla ilâve edilen ek madde değiştirilerek ve bir geçici madde ilâve edilerek gerçekleştirilecektir.

Bu değişiklik ve ilâve şöyle olacaktır
EK: madde : 2 (6258 sayılı k.)

Muhacir ve mültecilerin, İskân Kanununun 31 inci maddesi haricinde menkul ve gayrimenkul malların bedeli ve

ellerindeki nakidleri karşılığında yapacakları ithalat, bu kanun hükümlerine tâbidir ve ithali için müracat süresince harıçteki servetlerin tesbit şekli, getirilecek malların nev'i ve cinsi, Maliye Bakanlığınca verilecek müsaadelerin geçerlik süresi ve konu ile alakalı diğer hususlar, ayrı bir Bakanlar Kurulu kararı ile tesbit edilir.

Bu kanun yürürlükte kaldığı müddetçe, İskân Kanununun 32 nci maddesince ithal edilecek eşyaların cins ve nev'ini tahdit ve tâyin eden hükmü ile 33 üncü maddesi uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE : 2510 sayılı kanunun 32 nci maddesi şumulüne giren müracatlardan, bu kanunun neşri tarihinde henüz Maliye Bakanlığınca ithal müsaadesine bağlanmamış olanlar hakkında da bu kanun hükümleri uygulanır.

Milletler arası Para Fonunun Türk Ekonomisi Hakkındaki Raporu :

Milletlerarası para fonunun bildirisinde: Türk Ekonomisinin 1965 yılında gelişmeye devam ettiği, gayri safi millî hasılâtın Yüzde 3 nisbetinde arttığı, ihracat kazancında kaydedilen gelişmenin sonucu olarak dış mübadele tediyesinde ümit verici bir gelişme ve yabancı ülkelerde çalışan işçilerin ülkeye getirdiği döviz miktarında kesin bir artış olduğu belirtilmektedir. Bildiride ayrıca: Türki-

yenin iktisadî işbirliği ve kalkınma teşkilâtının himayesinde kurulan, Türkiyeye yardım konsorsiyumundan, önemli malî yardım gördüğü ifade edildikten sonra (Emre hazır kredi) anlaşmasından Türkiye'nin ne şekilde faydalanabileceği şöyle izah edilmektedir: (Türk makamları, ödemede belirebilecek bir dengesizlikle başa çıkabilmek için mübadele tahditlerini sıkılaştırma yerine bu fondan yararlanabilecektir. Ayrıca Milletlerarası para fonu, Türkiye'nin 1 Şubat 1966 tarihinden 31.12.1966 tarihine kadar teşkilâtın 21 Milyon 500 bin dolar çekmesine yetki veren bir (Emre hazır Kredi) anlaşmasını tasvip etmiştir. Yeni anlaşma, aynı miktarı kapsıyan ve Türkiye tarafından 1965 yılının sonuna kadar kullanılmayan buna benzer bir anlaşmanın yerini almaktadır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı 1966 Yılı programı 2 Şubat 1966 Tarih 12216 Sayılı Resmî Gazetede Yayınlandı :

1966 yılı programının uygulama esaslarına ait kararnameyi de ihtiva eden Resmî Gazetede, birinci beş yıllık kalkınma plânı 1966 yılı programının, ana hedefleri bölümünde belirtildiğine göre; daha önceki yıllar programlarında olduğu gibi; 1966 yılı programının ana hedefleri: Türk ekonomisinin yüzde 7 hızla gelişmesini ve dış ödemeler dengesindeki açığın zamanla azalmasını sağ-

lamak, yeni istihdam imkânları yaratarak işsizliği azaltmak, çeşitli gelir grupları arasında sosyal adalet dengesinin ve yatırımların yurt içinde dengeli bir şekilde dağılımının gerçekleşmesini temin etmektir.

Bu hedeflere göre 1966 yılında gayri safî milli hasıla 1964 fiatlariyle 75 Milyar 340 Milyon liraya ulaşacak, dış açık 234 Milyon dolar olacaktır. 1966 programında ulaşılması öngörülen makro hedefler 1964 fiatlariyle aşağıda gösterilmiştir.

İfade edildiğine göre, gayrisafi, millî hasıla, sadece 1963 yılında yüzde 7,5 bir artışla plân hedefini aşmış, 1964 yılında kaydedilen yüzde 4,5 luk artışla hedefin gerisinde kalmıştır. Öte yandan Devlet istatistik enstitüsünün 1965 yılı için yaptığı gayrisafi millî hasıla tahminlerine göre bu yılda artış hızı, plânın hedefine ulaşamayacaktır. 1966 Yılı icra programında her sektör ayrı ayrı ele alınarak o sektörle ilgili hedef ve tahminler, yatırımlar ve kapasite artışı hakkındaki gerekli tedbirler sayılmıştır.

Programın fiat politikası ile ilgili kısmında ise, enflasyon ve deflasyon etkilerinden uzak, istikrarlı bir kalkınmanın gerçekleştirilmesi üzerinde durulmakta, piyasa ekonomisinin normal işleyebilmesini temin için rekabetin teşvik edilmesi öngörülmektedir.

	Birim (1)	1966 Hedefi (2)	1965 Programına göre değişme (3)
Gayri safi hasılat	Milyar T.L.	75,3	+ 7,0
Nüfus başına gelir	Bin T.L.	2,3	+ 4,0
Toplam Yatırım	Milyar T.L.	14,5	+ 12,5
İthâlat	Milyon \$	725,0	+ 9,0
İhracat	Milyon \$	450,0	+ 9,7
Cari İşlemler açığı	Milyon \$	234,0	+ 13,0

R. C. D. Bakanlar Konseyi Toplantısı Yapıldı :

R. C. D. Bakanlar Konseyi toplantısında alınan kararlar özetle şöyledir:

I — Türkiye, Pakistan ve İran petrol kaynaklarının araştırılması kullanılması ve tasfiyesi için ortak bir işletme kurulması amacı ile plânlar hazırlanması,

II — Üç üye ülke, aralarındaki ticareti arttırmak ve ortak bir ödeme sistemi kurulması için, yapacakları incelemelerin 26.Nisan.1966 tarihinde Ankarada yapılacak komite toplantısında görüşülmesi,

III — Bankacılık alanında gelecek seneye bir iş birliği semineri düzenlenmesi,

IV — Teknik iş birliği programı uyarınca, teşkilâta üye ülkeler arasında mübadele edilecek teknik elemanların eğitime yakında başlanması,

V — Aile plânlama seminerinin bu yıl Pakistanda yapılması,

VI — Tahrandaki bölgesel kültür enstitüsünün, üye ülkelerin ortak kültürünü araştırması,

VII — Ortak turist ve reklâm bürolarının kurulması,

VIII — Millî hava şirketlerinin iş birliğini arttırarak hava trafiğinin birleştirilmesi.

Sanayide Sermaye ve Emek Münasebetleri Semineri Çalışmaları :

Yakın ve orta doğu çalışma enstitüsü tarafından düzenlenen seminer Nüvit Ataş tarafından yapılan açılış konuşmasıyla başlamış Ferit Hakkı Saymen'in programı takdiminden sonra Prof. Dr. Süleyman Barda genel olarak sermaye ve emek münasebetleri mevzuundaki konuşmasını yapmıştır.

Sovyetler Birliği ile 1966 - 1967 Devresi Ticaret Anlaşması İmzalandı

1966 - 1967 devresinde Sovyetler Birliği ile Türkiye arasındaki ticarî mübadeleleri tanzim etmek üzere bir aydan beri Ticaret Bakanlığında yapılan müzakereler neticelenmiştir. 1 Nisan 1966 tarihinde yürürlüğe girecek olan yedinci ticaret (protokolu Ticaret Bakanlığında Ticaret Bakanı Macit Zeren ve Sovyet Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Nikita Rıçovun da hazır bulunduğu toplantıda imzalanmıştır.

Çaycuma Kâğıt Fabrikasının İnşaatı Başlıyor.

Bundan bir müddet önce temeli atılan graft kâğıdı fabrikasının inşasına mart ayında başlanacağı bildirilmektedir. Fabrika bir alman firması tarafından inşa edilerek 1967 yılı başlarında istihale geçecektir.

Sümerbank'ın Özel Teşebbüse Devredilecek Üniteleri.

Sümerbank'ın devlet tarafından işletilmesinde müşkilât ve mecburiyet olmyan fabrikalarının özel teşebbüse devredilmesinin düşünüldüğü öğrenilmiştir. Sümerbank ilgilileri tarafından bu konuda şu bilgi verilmiştir.

Giyim sanayiinde, bir kısmı tevzi ve modernize edilmekte olan yirmi üç, kurulmakta olan üç, çeşitli sanayi kollarında faal halde sekiz fabrikası ile geniş bir kuruluş olan Sümerbank'ın mahiyeti itibariyle Devlet tarafından işletilmesinde zaruret olmıyan Kiremit ve Tuğla sanayii gibi fabrikalarının mümkün olabilecek yollarla özel teşebbüse devredilmesi düşünülmektedir. Bu suretle iktisadi devlet teşekkülü olarak Sümerbank, Sanayileşme hamlemize uygun alanlarda

fabrika kurma faaliyetini hızlandırmak için kaynaklar temin etmiş olacaktır.

Tarsus Boya Fabrikası Açıldı.

Tarsus kimyevi mensucat boya fabrikası törenle işletmeye açılmıştır. Elli beş milyon liraya çıkan fabrika, senede 850 Ton 4 Renk üzerinden kükürtlü boya, 400 Ton 21 renk üzerinden azotlu boya ve 250 ton tuz asidi istihsal edilebilecektir. Beşyüz işçi ve diğer personelin çalıştığı fabrika Türkiye'ye yılda 35 Milyon liralık bir döviz tasarrufu sağlayacaktır.

Yerli Kamyonlar Satışa Çıkarılıyor.

Koç Holding gurubuna dahil Otosan fabrikaları tarafından İstanbul'da imal edilen kamyonlar İzmirde teşhir edilmeye başlanmıştır.

Trakya Linyitleri İşletilecek.

Tekirdağ ilinin Saray ilçesi sınırları içerisinde linyit kömürü madenlerinin deneme işletmesine başlanmıştır. Devlet eliyle faaliyete geçirilecek olan ve Trakyanın çeşitli yerlerinde bol miktar-

da bulunan linyit ocaklarının işletilmesi ne karar verilmiştir. Şimdiye kadar 60 Milyon lira değerinde linyit kömürü rezervi tesbit edilmiştir. Ayrıca bu ocaklar civarı da bir termik istasyonunun kurulması da düşünülmektedir.

Türkiye Bulgaristan Ticaret Protokolü İmzalandı.

Son günlerde Sofyada cereyan eden görüşmeler sonucu 1 Nisan 1966 ile 31 Mart 1967 tarihleri arasındaki dönemde Türkiye ile Bulgaristan'ın mübadele edecekleri malların listesiyle ilgili bir protokol imzalanmıştır. Bahis konusu dönemde, iki ülke arasındaki ticaret 1965'e göre Yüzde On oranında bir artış kaydedecektir.

Sofyada imzalanan bu gereğince Bulgaristan Türkiye'ye kimyasal maddeler, makineler, teçhizat, elektrik, malzemesi v.s. satacak Türkiye'den pamuk, zeytin, turuncgiller ve başka maddeler alacaktır.

Protokolu, Türkiye adına Ticaret Bakanlığı dış ticaret dairesi başkanı imzalamıştır.

Sosyal Meseleler :

İşsizlik ve İşçi Problemleri

Erol EVGİN

Her türlü maddî **himayeden** mahrum memleketimizdeki işsizlerin ve hattâ **çalışmalarının** tam semeresini alamayan **kalifiye işçilerin**, yabancı memleketlere akın ettiği şu günlerde **işçinin** tatmini davasının memleketimizin üstünde durulmağa değer sosyal ve ekonomik **davalarından** biri olduğunu belirtmek lâzımdır.

Memleketimizin içinde bulunduğu ekonomik durgunluk dolayısıyla hayli önem kazanan ve eskiden beri en büyük problemlerimizden biri olup ihmal edilen «**İşsizlik**» problemi bugün üzerinde en çok durulacak konu haline gelmiştir. Bir memlekette barınan **milyonlarca** nüfusun çalışmak isteğine rağmen çalışma sahası bulamayıp istihsale yardım etmek şöyle dursun, tamamen müstehlik duruma gelmesi kadar korkunç birşey tasavvur edilemez; üstelik bu memleket ekonomisi makineleşmemiş veya yarı makineleşmiş ziraî bir karakter arz ediyor ve nüfusu da durmadan artıyorsa durumdan endişe duymamak kadar garip bir şey olamaz.

Bilindiği gibi «**yaşama hakkı**» insanın, artık üzerinde münakaşa dahi edilmeyen en tabii hakkıdır. Bir insanın ise yaşa-

masını temin için toplum içindeki ekonomik nimetlerden istifade etmesi, dolayısıyla geçimini temin etmek için de çalışması lâzımdır. Fakat çalışmak için saha bulamayan bir insanın bulunduğu toplumda en tabii hakkı olan yaşama hakkından mahrum olması kendisinin değil, doğrudan doğruya toplumun suçudur.

Beveridge'in dediği gibi «işsizlikten doğan en büyük kötülük maddî değil manevîdir, yani insanlarda meydana getirdiği kin ve endişedir. İşsizlikle mücadeleyi yalnız işverenlerden beklemek hatalı olur. Binaenaleyh işsizlik problemi Devlet tarafından ele alınmak ve parlemantarler tarafından tahakkuk ettirmek mecburiyetindedir». Nitekim bu fikir Anayasamızda da yer almış olup 42. maddede «Çalışma herkesin hakkı ve ö-

devidir. Devlet, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal iktisadî ve malî tedbirlerle **çalışanları korur** ve çalışmaya destekler; **işsizliği önleyici tedbirler alır.** denmektedir.

Bu yazıda işsizliği meydana getiren sebepler ve çareleri üzerinde duracak değiliz, sadece bugün iktisaden ileri memleketlerin başında gelen A.B.D. de dahi aynı konu üzerinde ne kadar titiz durulduğunu belirtmeğe çalışalım.

II. Dünya Harbinden evvelki Amerikan iktisadî krizlerinin fecî akisleri henüz unutulmuş değildir. A.B.D. ndeki refah veya duraklama belirtilerinin de Batı Avrupa memleketleri ile A.B.D. nden iktisadî yardım gören az gelişmiş memleketlerin ekonomilerinde icra ettiği tesir herkesin malûmudur. Bu bakımdan «A.B.D. nde işsizlik» konusunda neşredilmekte bulunan iki mühim inceleme üzerinde durmak lâzımdır: bunlardan biri Amerika Çalışma Bakanlığı'nın İş İstatistikleri Bürosu, diğeri ise Fransız Hükümeti Genel Sekreterliği tarafından neşredilmektedir. Her ikisinde de A.B.D. nde toplam işçi sayısının % 6,9 unu teşkil eden 5.140.000 işsiz iş piyasasında yarattığı durum incelenmektedir. Fakat bu rakkamlar 1930 Buhranı'nın korkunç seviyesinden çok uzak olduğundan Amerikan ekonomisi için bir tehlike teşkil etmemektedir.

Amerikan İş İstatistikleri Bürosu bu olayı genel bir duraklamadan ziyade memleketin ekonomik bünyesindeki gelişme ile ilgili görüyor, şöyle ki son zamanlarda madencilik ve demiryolu malzemesi endüstrisinde bazı hizmet azalmaları veya diğer sahalara aktarmalar görülmüştür; bu sonuncusuna örnek olarak tekstil sanayiinin yavaş yavaş New-England'ı terk etmesi gösterilmektedir.

Bu durumda A.B.D. Hükümeti bazı sanayi kollarını canlandırmak ve yeni iş imkânlarının yaratılmasını temin için tahsis edeceği veya bilâhare bu sahaya ikraz edeceği krediyi tasdik ettirmek üzere. Bu kredinin meydana getireceği tesir henüz belli olmamakla beraber işsizler halen kendilerine tahsis edilen mühim miktardaki yardımlardan faydalanmaktadırlar, ki bu sistem hayli karışık olup Amerika'daki ferdî Devletler ile Federal Devlet'te ayrı şekiller arz eder.

İşsizlik sigortası konusunda da Devletlerin tutumları birbirine uymaz. Genellikle Devletin tanzim edeceği bir müddet zarfında işsizlere verilecek bir yardım şeklinde cereyan eder ki bu da dört işçiden fazla çalıştıran işverenlerden alınan % 3,5 oranındaki bir vergi ile takviye edilen Fon'dan temin olunur.

A.B.D. ndeki işsizliğin böylece tamamen teknolojik bir karakter arzettiğini ve işsizlerin ne şekilde himaye gördüklerini kısaca izah ettik. Bundan gaye, Amerika'daki işsizlikten tamamen ayrı bir karakter arz etmekle beraber her türlü maddî himayeden mahrum memleketimizdeki işsizlerin ve hattâ çalışanlarının tam semeresini alamayan kalifiye işçilerin yabancı memleketlere akın ettiği şu günlerde işçinin tatmini davasının memleketimizin üstünde durulmağa değer sosyal ve ekonomik davalarından biri olduğunu belirtmektir.

Müşterek Pazar üyelerinden B. Almanya'daki sınaî gelişmenin yarattığı işçi ihtiyacı, esasen tatmin edilemeyen ve hattâ iş bulamayan işçilerin bu memlekete akını sonucunu doğurmuştur. B. Alman Hükümeti işçi celbine daha 1955 te başlamış, aynı yıl İtalya ile bu konuda anlaşma imzalamış, bilâhare İspanya, 1960 yılında Yunanistan, 1961 yılında Türkiye ve 1964 yılında da Portekiz ile anlaşmıştır.

31 Ekim tarihinde B. Almanya'daki

yabancı işçi sayısı 1.013 721'i bulmuştu, bunlar içinde 299.378'i İtalyan, 157.430'u İspanyol, 160.898'i Yunan ve **92.130 Türk işçisi** idi. 1963 yılına nazaran B. Almanya'ya gelen İtalyan işçi sayısı 1964 yılında azalmış, buna karşılık aynı yıl gelen Türk ve İspanyol işçi sayısı azamî haddi bulmuştur.

Memleketimizdeki durumu incelediğimizde görürüz ki (aşağıdaki tablo) daimî olarak çalışan işyeri sayısı 1962 yılında 22.046 iken 1963'te binde 61,7 oranında artış kaydederek 23.407 olmuş, 1964 yılında ise binde 65,1 oranında bir artışla 24.933'e ulaşmıştır. Nüfustaki artış oranını incelediğimizde işyeri sayısına nazaran çok daha yavaş arttığını görürüz: 1962 yılında 29.418.000 iken 1963 yı-

lında binde 25,08 oranında bir artışla 30.256.000 olmuştur.

Bu rakamlar bize memleketimizde ki işsizler lehine bir durumun meydana geldiğini göstermektedir. Ancak yurt dışına işçi akını durmamıştır, bu da memleketimizdeki işçilerin tatmin edilemediklerini ve Almanya'daki imkânlarla yakın yararlanmaları temin edemediklerini ortaya koymaktadır. Bu ise hızla kalkınma zaruretinde olan memleketimizin kalifiye işçiye olan ihtiyacı bakımından önem taşımaktadır.

Temennimiz, yeni Hükümetin bu konu üzerinde titizlikle durması, Anayasa'nın ve Devlet Planlama Teşkilâtı'nın ışı-ğı altında azamî faaliyeti göstermesidir.

Memleketimizde İş Kanunu'na tabi işyerleri

Sektörler			Cesamet				Çalışma şekli	
Yıl	Toplam	Devlet	Özel	4-9 işçi	10 veya fazla	Daimî	Mevsim-lik	Muvak-kat
1962	34715	4573	30142	14840	19875	22046	3847	8822
1963	38581	4744	33837	18439	20.142	23407	4026	11148
1964	43317	5367	37950	21.596	21721	24933	4133	14251

Mali Meseleler : I

Servetlerin Açıklanması

Hamdi MEHTER

Eğer hukuk devleti bütünlüğü içinde her vatan-
daş eşit hak ve görevlere sahipse, bir memur mal be-
yanında bulunurken, bir tüccarın iktisadî varlığını giz-
li tutma hakkı nereden gelmekte? Eğer fertler, yaptık-
ları işin, örneğin ticarî faaliyetin, doğru ve dürüstlü-
ğünden önce /kendileri eminse, şerefi ile elde ettiğini
açıklamanın sakıncası ne olabilir?

Ü stünde çok söz edilen servet beyanı-
nı, yeniden günün konusu haline gel-
mesi münasebetiyle bir kerre daha derle-
yip toplamakta fayda var.

Yeni Hükûmetin yeni programında,
servet beyannamesinin kaldırılması yer
almış ve buna paralel olarak özel teşeb-
büs çevrelerinde bu yönde çalışmalar
başlamıştır.

Servet beyanının hukukî, malî ve
bunlara ilişkin yönlerinin analizi, konu
etrafındaki çeşitli görüşlerin açıklanma-
sına da beyandan kaçma nedenlerini tes-
bite yarıyacaktır.

Demokratik hukuk devleti düzenin-
de, idare ile fertler arasındaki bağıntı,
bir yandan ferdin hak, görev ve hürri-
yetlerinden, öte yandan devlet otoritesi-
ni gerçekleştirmek için konulmuş hukuk
kurallarından teşekkül eder. Bu bağıntı-
nın işleyişinde devletin, kişi hukukunu
anayasa düzeni içinde sağlamak; kişinin
de devletin yasalarına uymak zorunluğu
vardır. Keza bu uygulamada devletin ve
ferdin çalışmaları birbirine karşılıklı
açık olmak gerekir. İcra organı, çalışma-
sının hesabını bütçe, hükûmet programı
veya seçim beyannamesi ile nasıl halka

açıklıyorsa, fert de iktisadî faaliyetini
gerektiğinde devlete açıklamak zorunda-
dır. Nitekim bugün, gayrimenkul tapu
kayıtları herkese, banka hesapları Ma-
liye Bakanlığına açık tutulmakta ve bun-
ların hiç bir ekonomik ya da hukukî sa-
kıncası görülmemektedir. Servetin açık-
lanması da, söylediğimiz demokratik hu-
kuk düzeni prensiplerinin tabii sonucu-
dur.

E konomileri liberal birçok demokra-
tik ülkelerde servetin beyanı mües-
sesesi bugün mevcuttur. Örneğin, A.B.D.
nde gelirler, servet unsurlarının kıyaslan-
ması ile yapılır. İngiltere’de mükellefler,
vergi incelemesi yapanlar tarafından istenildiği anda servet beyanına tabi tutu-
lurlar. Keza, İskandinav memleketlerin-
de de servetin açıklanması mecburiyeti
vardır. Ekonomi sistemleri ne olursa ol-
sun, demokratik batı devletlerinde uy-
gulanmakta olan servet beyanının, de-
mokratik sistem içinde karma ekonomi
bünyesine sahip olan Türkiyede antipatik
karşılanmasının hiç bir meşru dayanağı
yoktur. Hukukî açıdan bakıldıkta, servet
beyanına karşı olmak, şu soruları do-
ğurmaktadır: Eğer hukuk devleti bütün-

lûgü içinde her vatandaş eşit hak ve görevlere sahipse, bir memur mal beyanında bulunurken, bir tüccarın iktisadî varlığını gizli tutma hakkı nereden gelmekte? Eğer fertler, yaptıkları işin, örneğin ticarî faaliyetin, doğru ve dürüstlüğünden önce kendileri eminse, şerefi ile elde ettiğini açıklamanın sakıncası ne olabilir? Bu sorular cevapsız kalınca, ister istemez şunlar akla gelmekte: Servetini açıklamak istemeyenlerin, özellikle hususî sektörün, saklama davranışının altında, gerçekten saklanan iktisadî unsurların mevcut olduğu endişesi vardır.

Servet beyanına ekonomik açıdan bakıldıkta birtakım çapraz ve çelişik tutumlarla karşılaşırız.

Türk ekonomisinde serbest rekabet sistemi esastır. Bu sistem çeşitli kanunlarla teminata da bağlanmıştır. Serbest rekabet sisteminde açıklık esas unsurdur. Ekonomi ünitelerinin malî bünyesinin kapalı kalması, serbest rekabet piyasası ekonomisinin şartlarına etki yapar, yani serbest rekabetin bir unsuru ortadan kalkmış olur. Türk özel teşebbüsünün bir yandan serbest rekabete tarafar gözükmürken, öte yandan onun unsurlarına riayet etmemesi, tam bir çelişme ifadesidir.

Denilir ki, ticarî hayatta kişinin ekonomik gücünün gizli kalmasının faydaları, yani servet beyanının psikolojik mahzurları vardır. Bunun da cevabı şu: Ticaret erbabı şayet dürüst hareket ediyorsa, kazandığını ve servetini açıklamasının sakıncası ne? Kaldı ki, beyandan maksat, servetin herkese değil, devlete açıklanmasıdır. Eğer devlete yapılacak açıklamadan servetlerin ileride servet vergisine esas edilir düşüncesi ile kaçınılıyorsa, servet beyanı olmadan da devletin bu yola gidebileceği unutulmamalıdır.

Servet beyanından kaçınmanın nedeni, otokontrol mekanizmasının vasıtası olmasıdır. Otokontrol, verileri kendin-

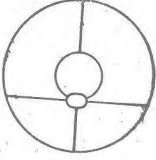
den seçilerek, kendini kontrol edebilecek mekanizmanın yaratılmasıdır. Gelir vergisi sistemimizde çeşitli otokontrol müesseseleri vardır. Örneğin ticarî, meslekî ve tarım kazançlarında gider bildirimi ile servet beyanı, çiftçiler için asgari ziraî kazanç, perakende ticaret için ortalama kâr haddi, otokontrolün bizdeki belibaşlılarıdır.

Şimdi şu nisbetlere bakalım: Türkiye'de, kazancın büyük kısmı ticaret ve büyük tarımdan elde edilir. Yine Türkiye'de küçük esnaf hariç, ticaretle uğraşanların sayısı, memur işçi ve müstahdemlerin sayısından azdır ve fakat ticaret erbabının yıllık gelir toplamı, memur işçi ve müstahdemlerin yıllık ücret gelirleri toplamından daha fazladır. Buna rağmen, devlete ödenen vergilerin % 60 kadarını stopaj suretiyle memur işçi ve müstahdem, geri kalanını da her türlü ticaret erbabı öder. Öte yandan, vergi sistemimiz bugünkü haliyle yetersiz olsa bile, yeterli bir kontrol yapılarak gizlenen gelirler çıkartılırsa, ya da mükellef dürüst beyanda bulunursa, servet beyanamesi formalite olmaktan başka anlam taşımaz ve zaten servet açıklaması müessesesine lüzum kalmaz. Ancak, mükelleflerin fiilen en çok % 3'ünün gelir giderinin incelenemediği Türkiye'de, bugüne kadar servet beyannameleri ile kontrol henüz yapılmamışken, özel sektörün beyana muhalif olması ile yukarıda belirtilen vergi ödeme nisbetleri arasında, gizli bir paralelliğin varlığı akla gelir.

Eğer servet beyanının bugünkü şeklinden şikâyet ediliyorsa kaldırıp yerine aynı amaçları gerçekleştirecek sistemler koymak mümkün. Ancak, hukukî ya da malî yönden ele alındıkta ferdin ekonomik varlığının devletçe bilinmesi ve gerektiğinde incelenmesi zaruridir. Bu görüşe karşı olan her tutum, kimden gelirse gelsin, sermaye çevrelerini daima zan altında tutacaktır.

Mali Meseleler : 2

Türkiyede Vergi Gelirleri ve Vergi Yükünün Dağılışı

Dr. Tunca TOSKAY

Millî gelirin % 37,2 ni alan yaklaşık olarak 3.8 milyon mükellef gelir vergisinin % 58,2 ni ödemektedir. Bu geniş kitlenin gelirleri çok düşük olup uygulanan vergi oranları da küçüktür. Buna rağmen gelir vergisi hasılatı içindeki payları büyüktür.

G enellikle çeşitli devlet gelirlerini gösteren resmî yayınlarda vergi gelirlerinin esas olarak vasıtasız-vasıtalı vergiler hasılatı şeklinde tasnif edildiği görülmektedir.

Meselâ 1964 yılında tahsil edilen devlet gelirleri şu kaynaklardan sağlanmış tır.

Vasıtasız vergiler hasılatı	3024
Vasıtalı vergiler hasılatı	6233
Vergi gelirleri toplamı	9258
Tasarruf bonoları	535
Özel gelirler toplamı	1485
Genel toplam	11824
	milyon TL.

Görülüyorki devlet gelirlerinin %78,3' nü vergiler sağlamaktadır. Bizde vergileri incelerken devlet gelirlerindeki tasnife uyarak vasıtasız ve vasıtalı vergiler şeklinde bir ayırımı benimsiyeceğiz.

1. — Vasıtasız Vergiler

1964 Yılında toplanan vergi gelirlerini %31,5'ni vasıtasız vergiler teşkil etmiştir. Vasıtasız vergiler hasılatının % 94,8'ini ge-

lir ve kurumlar vergisi temin etmiş geri kalan % 5,2 ise önem sırasına göre «Binalardan Alınan Savunma Vergisi», «Motorlu Kara Taşıtları Vergisi», «Veraset ve İntikal Vergisi» tarafından sağlanmıştır.

Vasıtasız vergiler başlığı altında biz en önemli kalemi teşkil eden gelir vergisine ve sosyal önemi olan veraset ve intikal vergisine ana hatları itibariyle temas edeceğiz.

A. — Gelir Vergisi

Gelir vergisi 1964 yılında devlete 2 milyar 419 milyon lira gelir sağlamıştır. Bugün vergiler içinde vergi adaletini gerçekleştirmeye yönünden ideal vergi olarak kabul edilen gelir vergisi Türkiyede çeşitli sebeplerle adil bir vergi olma özelliğini geniş ölçüde kaybetmektedir. Bugün vergi ödeme gücünde olanların tamamının vergi kapsamı içine alınmaması, ve vergi mükellefi durumunda olanların vergi kaçakçılığı yapma eğiliminde olmaları, gelir vergisinin vergi adaletini sağlayıcı niteliğini zaafa uğratmakta, vergi yükünü daha ziyade dar gelirli olanların üstüne yığmaktadır.

1962 Yılında Millî Gelirden Alınan Pay ve		
Gelir Vergisine	İştirak Oranı %	
	Millî	Gelir
	Gelirdeki Pay Vergisine İştirak	
Ücretliler		
Maaşlılar		
Küçük iş sa-		
hipleri	37,2	58,2
Müştebbisler	24,4	41,8

Millî gelirin % 37,2 ni alan yaklaşık olarak 3,8 milyon mükellef gelir vergisi-nin % 58,2'ni ödemektedir. Bu geniş kll-lenin gelirleri çok düşüktür, ve uygulanan vergi oranları da küçüktür. Buna rağmen gelir vergisi hasılatı içindeki payları büyüktür. Yıllık beyanname ile gelir beyan eden mükellefler müteşebbisler gurubunu temsil edebilir. Bunlar toplam olarak 304000 kişidir. Millî gelirin % 24,4'nü alırlar, gelir vergisi hasılatının % 41,8'ni sağlarlar. Sayıları ilk guruba oranla çok az olduğundan mükelleflerin gelirleri çok büyük, uygulanan oranlarda müterakkilik sebebiyle yüksektir. Buna rağmen gelir vergisi hasılatı içindeki payları düşük kalmaktadır.

Rakkamlar gelir vergisi uygulamasının tam yapılamadığını, bazı sızıntıların olduğuna delâlet etmektedir. Bu durumun başlıca sebepleri şunlar olabilir.

1. — Kontrol yetersizliği

Maliyeye verilen beyanların bugün ancak, yaklaşık olarak, %2'i kontrol edilebilmektedir. Böyle olunca mükelleflerin vergi kaçırma eğilimi artmaktadır. Kontrol mekanizmasının zayıflığı mükelleflerin bir çoğuna gerçek gelirlerinin icab ettirdiği kadar değil, kendi istedikleri kadar vergi ödeme imkânını sağlamaktadır.

2. — Gelir vergisi kanunumuzda oto-kontrol mekanizmasının zaafa uğramış bulunması;

Gelir vergisi yoluyla adaletli bir şekilde vergi tahsil edebilmek için gelir vergisi kanununda istisna ve muaflıklar

asgari ölçüye indirilmiş olmak gerekir. Gelir vergisi hemen hemen ekonominin bütün sektörlerinde yatay ve dikey olarak şumullü şekilde uygulanırsa maliyeye verilen beyanlar zincirleme olarak birbirini kontrol eder. Bu suretle gelir vergisi sistemi kendi içinde bir oto-kontrol mekanizması yaratmış olur.

Bugün Türkiyede uygulanan gelir vergisi kanunu ekonominin bütün kesimlerini kapsamadığı, geniş vergi muaflıkları tanıdığı cihetle bir oto-kontrol mekanizmasından mahrum bulunmaktadır. Mese-lâ, tarım kesiminin vergi dışında kalması ile bu kesimden pazarlanan mallara istenen fiatla fatura verilebilmesi mümkün olmakta, bu ise derece derece ekonominin diğer kesimlerinde vergi ödeyen mükelleflere vergi kaçırma imkânı vermektedir.

Yukarıda kısaca temas ettiğimiz iki ana sebebin dışında yatırım indirimi, vergi iadesi gibi kapılar da vergi kaybına sebep olabilecektir.

Bu sebepler gelir vergisi yükünü yerinde tevki suretiyle vergi ödeyenlerin taşımasına sebep olmaktadır.

Demekki; müterekki oranlarla yüksek gelirliyle daha fazla vergi yükü yükleyerek, diğer bazı vergilerin, özellikle vasıtalı vergilerin, regresif etkilerini giderici yönde etkiler yaratmasını istediğimiz gelir vergisinin bizzat kendisi mükellefler arasında gayri adil bir vergi yükü dağılına sebep olmaktadır.

1 B. — Veraset ve İntikal Vergisi

964 Yılında veraset ve intikal vergisi ile 14 milyon lira temin edilmiştir. Bu miktar son derece azdır. Bugün Türkiyedeki büyük servet ve gelir sahiplerinin kendilerini ağır vergi yüklerinden iyi koruduğunu veraset ve intikal vergisi hasılatı da göstermektedir. Bizde uygulanan veraset ve intikal vergisinin müterakkiliği azdır. Ayrıca istisna haddi de yüksektir. En önemli noktalardan biri gayrimenkullerin

tapuda yazılı olan kıymetleri çok düşüktür. Bu gayrimenkullerden alınan verginin çok az olmasına, sermaye piyasasının meydana gelmemiş olması ise menkul kıymetlerin vergiden kaçmasına sebep olmaktadır.

Veraset ve intikal vergilerinin aşırı servet farklarını törpüleyerek müterakki gelir vergisini tamamladığı da düşünülebilir. Çünkü gelir vergisinin müterakki oranları gelir temin eden potansiyel gücü etkileyemez. Veraset ve intikal vergileri bu fonksiyonu icra edebilir. Esasen zamanımızda da vergi sistemleri çeşitli yollarla rantıye sınıfı eritme gayesine yönelmişlerdir. Daha eski çağların ekonomik bünyesinden çıkmaya bu yolla da yardım edilmiş olabilir. Veraset ve intikal vergisinin hem mali hem sosyal fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için yukarda sıraladığımız zayıf noktalarının giderilmesi gerekir.

II. — Vasıtalı Vergiler

Vasıtalı vergiler vergi gelirleri içinde en önemli kalemi teşkil etmektedirler. 1964 Yılında vasıtalı vergilerden sağlanan hasılat 6 milyar 233 milyon liradır. Bu miktar aynı yıl vergi gelirlerinin %68,5 ni teşkil etmektedir. Demekki bugün halâ devlet gelirlerinin ana kalemi vasıtalı vergiler hasılatıdır.

Vasitasız ve Vasıtalı Vergilerin Toplam Vergi Hasılatı İçindeki Payları %

	1962	1963	1964
Vasitasız vergiler	32,8	32,6	31,5
Vasıtalı vergiler	67,2	67,4	68,5
	100.	100.	100.

Yukardaki oranlarda vasıtalı vergilerin gelir kaynağı olarak önemini teyit etmektedir.

Maliye ilminde hemen herkesin kabul ettiği gerçeklerden biri de, genel olarak,

vasıtalı vergilerin regresif karakterde olduklarıdır. Açık bir deyişle, vasıtalı vergiler - az kazananın çok, çok kazananın az vergi ödemesine sebep olur. - Vasıtalı vergilerin bu belirgin özelliği daha ziyade lüks mallara uygulandıklarında konu olmaz. Fakat o zamanda mali önemleri azalır. Yalnız lüks mallara uygulanan vasıtalı vergiler, vergi gelirleri içinde hiçbir zaman %68,5 oranında hasılat sağlayamaz. Böyle olunca vasıtalı vergiler geniş tüketici kitlenin tükettiği mal ve hizmetler üstüne kayar, tam manasiyle regresif karakter kazanır.

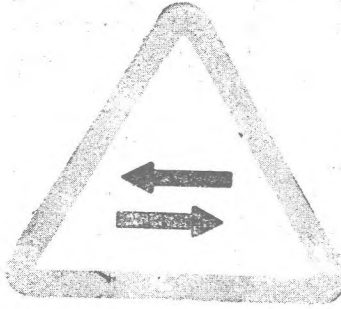
Türkiyede vasıtalı vergiler temin ettikleri hasılat içindeki paylarına göre «Tekel Savunma Vergisi ve Safi Hasılatı», «İthalde Alınan İstihsal Vergisi», «Dahilde Alınan İstihsal Vergisi», «Akaryakıtlardan Alınan İstihsal Vergisi», «Şeker İstihlak Vergisi», «Gümrük Vergisi», «Akaryakıt Hazine Hissesi»dir. Yukarda adlarını sıraladığımız vergiler daha ziyade mali gayelerle konmuş vergilerdir. Bundan dolayı da dar gelirli kitlelerin vergi yükünü arttırmaktadırlar.

III. — S o n u ç

Yukarda uygulamadaki vergileri vasitasız ve vasıtalı olarak iki guruba ayırıp, vasitasızlardan önemli saydığımız gelir vergisi ve veraset ve intikal vergisini sonra da vasıtalı vergileri daha ziyade vergi adaleti yönünden inceledik. Gördük ki; Türkiyede uygulanan vergilerin vergi adaletini sağlama yönleri yoktur. Türkiyede vergiyi dar gelirli kitleler öder. Çünkü gelir vergisinde yük bu kitle tarafından taşınır, vasıtalı vergiler vergi gelirlerinin % 68,5'ni sağlar. Bu iki büyük yüke ilâve olarak yıllardır enflasyonun taziyi de bu kitle üzerindedir. Son yıllarda Tasarruf Bonoları vasitasiyle yeni bir yük daha dar gelirli üzerine yıkılmıştır.

Bir bütün olarak Türkiyede vergilerin adaletsiz dağıldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Konferans

Kamu ve Özel Sektörün Karşılıklı Çalışma Düzeni

Hulki ALİSBAH

Asırlarca uyumuş ve uyutulmuş, çalışacak neslini Makedonya'dan, Tuna boylarından Yemen'lere kadar iç düşmanlar karşısında eritmiş, sonra da senelerce sınırlardan başlayarak ana yurdun harimine kadar sokulan harplerde maddi varlığını kaybetmiş bir memleket; iktisadi refahı normal imkânlarla bırakmanın bizi verime ulaştıramıyacağı bir hakikatti, İşte Türk devletçiliğinin doğuşundaki manzara ve doğuş sebebi budur.

Ekonomik ve Sosyal etütler konferans heyetinin tertiplediği «KARMA EKONOMİDE PLÂNLAMA VE GELİŞME KONFERANS»nda KOÇ HOLDİNG Genel Koordinatörü HULKİ ALİSBAH'ın yapmış olduğu konuşma.

Endüstri de dahil olduğu halde iktisadi alanlarda karma ekonomi sisteminin memleketimizde esas alınması devlet sektörü ve özel sektör arasında bir çalışma düzeni kurmak zaruretinin kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır. Esasında bunun bir çekişme veya çelişme olmaması lâzımdır. İkisinde de gaye yurdun ekonomik kalkınmasına hizmettir. Bu gaye birliği, iki sektör arasında bir yakınlaşma ve birbirini destekleme için en büyük sebeptir.

Gerçekte memleketimizde kamu sektörünün doğuşu herhangi bir ideolojinin

tahakkuku maksadiyle başlamamıştır. Denebilir ki, yurdumuzda devletçilik, bugün kamu sektörüne dahil müesseselerin kurulmasından sonra ileri sürülmüş ve savunulmuş bir tezdır.

Endüstride ilk devlet müesseselerini 5ci asırdan daha evvel görmek mümkündür. Önceleri genişleyen imparatorluğun harp gücünü arttırmak maksadiyle başlamış, yakın tarihlere kadar da devlet elindeki fabrikalar, kara ve deniz ordularının silâh, giyecek ve kısmen de yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş ve işletilmiştir.

Endüstrinin el ve ev sanayii olduğu devrelerde Osmanlı İmparatorluğunun ileri bir istihsal potansiyeli olduğunu ve bunun da tamamen halkın elinde bulunduğunu bilmekteyiz. Avrupa'da bugünkü hüviyeti ile sanayi doğar ve süratle gelişirken bizim bunu takip edemememizin ve hükümetlerin iktisadî hayata bigânelikleri ve bilgisizliklerinin acı neticelerini biz ve bizden evvelki nesil çok ağır tecrübelerle yaşıdı.

Devletin millet ve memleket'e karşı iktisadî vazifeleri olduğunun engeç hissedildiği ülkelerden biriyiz. Birinci Dünya Harbî'nde göğsümüzdeki imandan ve birliklerimizdeki kuvvetten gayri bir desteğimiz olmadığını anlamağa başladık. Ticaretin ve esasen mahdut olan sınaî teşebbüslerin ve dolayısıyla sermaye kaynak ve hareketlerinin yabancı ellerde olmasının acılığı ve ıstırabı bütün ağırlığı ile o zaman hissedildi. Ne çare ki bu ıstırabın yaratacağı tepki ile harekete geçebilmek. İstiklâl Savaşı'nın eşsiz bir zaferle kazanılmasına kadar yine on sene geçti.

Çökmüş bir imparatorluk enkazı üzerinde yepyeni bir Cumhuriyet yaratan Atatürk herşeyde olduğu gibi bunda da ilk önderlik ışığını yaktı, Kurduğu Cumhuriyet'e cihangirlik sevdasını değil, iktisadî bir devlet olmak gayesini aşıladı.

Asırlarca uyumuş ve uyutulmuş, çalışacak neslini Makedonya'dan, Tuna boylarından Yemen'lere kadar iç düşmanlar karşısında eritmiş, sonra da senelerce sınırlardan başlayarak anayurdun harimine kadar sokulan harplerde maddî varlığını kaybetmiş bir memlekette; iktisadî refahı normal imkânlara bırakmanın bizi yetime ulaştıramıyacağı bir hakikatti. İşte Türk devletçiliğinin doğuşundaki manzara ve doğuş sebebi budur.

Cumhuriyet yurttan özel sektörün bir sanayi yaratabilmesi için büyük fedakâr-

lık ve gayret göstermiştir. Bir zamanlar çok tenkid edilen, şimdi hasreti çekilen Sanayii Teşvik Kanunu, genç Cumhuriyet'in bu ümidinin en açık misalidir. Bugünkü sanayi birçok branşlarının temelinde Sanayii Teşvik Kanunu'ndan faydalanma izlerini bulmak mümkündür. Bu ümit, bu masum heves elle tutulacak bir başarıya ulaşamamışsa bunun tek sebebi memleketteki sermaye yokuşu idi.

Halk tasarruflarının bir sermaye kudretini kazanması, millî bankalarımızın bu küçük tasarrufları kanalize edebilecek bir varlık gösterebilmeleri, ticaret âleminde sanayi hevesinin uyanması için bundan sonra yine seneler geçti. Bu merhaleye ulaşılınca kadar beklenemezdi. Türkiye Cumhuriyeti'nin sanayi sahasında attığı adımlar o zaman için çok yerinde olan bu kararın sonucudur.

İlk devlet sanayii teşekkülü olan Sümerbank 1933 te doğarken, kökü İmparatorluk askerî müesseselerinden gelen ve kendisine devredilen fabrikaların anonim şirketlere kalbedilerek aksiyonlarının halka satılması düşünülmüş ve kanunun 11 ci maddesinde sarîh olarak ifade edilmişti. O zaman devletçiliğin bir tez veya bir iktisadî rejim olarak düşünülmediğini bu samimî tutumdan açıkça anlamak mümkündür. Neden sonradır ki devletçilik kelimesi doğdu ve bir parti programından o zamanki Anayasaya aktarıldı.

Bu kısa tarihçe ile belirtmek istediğimiz; Türk devletçiliğinin özel sektörün tahakkuk ettirmeğe henüz malî ve maddî kabiliyetinin yetemediği işleri millî bir teşebbüs olarak tahakkuk ettirmek, memlekete kazandırmak ve vatan emniyetinin, kamu hizmetlerinin zarurî icapları dışında kalanları - zamanı gelince - millete devretmek maksat ve gayesi ile doğduğudur.

Yine 1933 tarihli Sümerbank kanunun Bankaya verdiği vazifeler arasında şu fıkrayı okumak, bu düşünceyi yalnız

fabrika bina ve makinaları gibi maddi sahalarda değil işletmeciliğin temel unsuru olan insan gücünde de nasıl rehberlik etmesi gerektiğini aydınlatmağa yeter. 2 ci maddenin D fıkrası:

«Memlekete ve kendi fabrikalarına lüzumu olan usta ve işçileri yetiştirmek üzere mektepler açmak ve sanayi mühendis ve mütehassıslarını yetiştirmek için dahildeki yüksek mekteplerde talebe okutmak veya bu maksatla iktisat vekâletince açılacak mekteplere yardım etmek ve ecnebi memleketlere talebe ve stajyer göndermek.»

Şu halde Türk Devletçiliği başka ideolojilere basamak olan devletçiliklerden ayrı bir yüksek görüş ve gayenin mahsulüdür. Gerek bu gayelerden, gerek ilk devrenin tatbikatından ve başta Atatürk olarak o zamanki devlet adamlarının açık ifadelerinden çıkarılan netice, Türk devletçiliğinin hududunu şöyle çizer:

1. Memleket savunma ve emniyetinin gerektirdiği sanayi. Bu da kapasitelerinin müsaadesi nispetinde özel sektöre yararlı olmak kaydı ile.

2. Özel teşebbüsün kurulmasını ve gelişmesini kolaylaştıracak temel sanayi. Ağır sanayi ve demiryollar, limanlar gibi büyük ulaştırma sanayi ve umumiyetle enerji kaynaklarının işletilmesi bu grubun başında gelmektedir.

3. Özel sektörün yapamadığı, fakat geciktirilmesi memleketin iktisadî kalkınmasına menfî tesir edecek diğer teşebbüsler ki bunların yetiştikçe özel sektöre devirleri her zaman münakaşa ve tetkik konusu olmuştur. Bu kısımda devlet teşebbüsünü tahrik eden sebepleri yalnız çalışma mevzularına hasretmemek, kuruluş yerlerini de dikkate almak yerinde olacaktır.

4. Bunlara bir de eğitim ve sosyal düzenliğin icaplarını ilâve edebiliriz.

Gaye bu olunca kamu sektörü ile özel sektör arasındaki çalışma düzeninin, bugün yazılı bir metin şeklinde mevcut olmayan kurallarının esasları kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Bu kaidelerin icapları, kamu sektörünün özel sektöre ışık ve kuvvet veren bir destek ve kaynak olmasıdır.

Bu gaye ile çizilecek karşılıklı çalışma programında neler yer alabilir veya almalıdır?

1 Bu tartışmaların her açıldığı zaman, bir sınır bahse konu edilir. Yani devletin şuraya kadar yapması, gerisini özel sektöre bırakması ve o kısma katıyen müdahale etmemesi istenir. Fikir güzel ve caziptir. Fakat tatbik kabiliyeti çok güçtür. Teknikteki hızlı gelişme, sanayi sahasının kolaylıkla tesbit edilmeyen çeşitli alanlara dağılması ve bunun mütemadiyen genişlemesi, devletin umumi veya mevzîi olarak yapılmasına lüzum hissettiği işlere özel sektörün sermaye bağlantısı veya rantabilite düşüklüğü gibi maddî sebeplerle heves etmemesi ihtimali, bu hududun çizilmesini çok güçleştirir.

Şimdiye kadar her plân devresinde evvelâ öne atılan bu fikir müsbet bir ifade ile sonuçlandırılmamışsa, bunun arzu edilmediğinden değil, imkânsız denecek kadar güç olduğundan veya umumi hatları çizildikten sonra geniş bir istisnaya lüzum hissettirmesinden ileri geldiğine kanıyım. Şu kadar ki bunda bazı prensip kararları almak mümkün olsa gerektir. Devletin nelere girebileceği değil, nelere girmeyeceğini tesbit belki daha kolaylıkla mümkündür. Özel sektörün başarı gösterdiği transformasyon sanayi tamamen bu grupta yer alabilir. Filhakika, devletin, meselâ tekstil, deri, seramik, madenî veya kimyevî imalât sanayiine zaman harcama sına veya para bağlamasına artık lüzum olmadığı isabetli olarak iddia edilebilir.

Devlet plânlarının mahallî kalkınma zaruretleri ile yapılmasını öngördüğü fakat mahallî sermayenin yetemediği ve başka yerlerden sermaye aktarılmadığı yerlerde devletin müzaheretî; geçici bir sermaye veya kredi yardımına inhisar etmelidir.

2. Devlet, sermaye yardımından ziyade özel sektörün yatırım ve işletme sermayesindeki eksikliğini tamamlayacak kredi mekanizmasına yardımcı olmalıdır. Bu mekanizma memleketimizde kurulmuştur. İtiraf etmek lâzım gelir ki, mevcut mekanizmanın kurulmasında ve işletmesinde devlet maddiden ziyade manevî bir müzaheret göstermiştir. Bu yardıma daha maddî bir değer vermek muhakkak ki faydalıdır ve devlet içinde zararlı değildir.

Özel sektör sanayiini finanse edebilecek bankaların imkânları, devlet teşebbüslerinin maddî desteği olarak kurulan devlet yatırım bankasına tanınmış geniş kaynaklara nazaran çok mahduttur. İki sektörün finansmanı tam bir eşitlik ve hak düşüncesiyle ayarlanmalıdır.

Bankaların ve ticarî şirketlerin devlet tahvillerine plase edilmesi gereken ihtiyatlarının, şartları devletçe belirtilecek sanayi şirketleri tahvillerine de yatırılabilmesi, Emekli Sandığı ve Sosyal Sigorta Kurumu'nun plâsmanlarında bu tahvillere bir hisse ayrılması, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve emsali gibi sanayi kredilenmesi ile vazifeli teşekküllerin çıkaracağı tahvillere devlet tahvillerinin faizlerine müteallik muafiyetlerin teşmilî suretiyle bunların kaynaklarını daha ucuza arttırmalarına imkân verilmesi tasfiye edilecek devlet sanayi müesseseleri hasılatının özel sektör sanayiinin finansmanına yöneltilmesi ilk merhalede akla gelen tedbirlerdir.

3. Emekli Sandığı veya Sosyal Sigorta'ların şeklen mevduat olarak devlet sanayi bankalarına yaptıkları yardımdan,

özel sektör sanayi müesseselerinin de faydalanacağı bir sistem zaman zaman tatbik edilmiştir. Bunu istisnâî ve geçici devrelere ait bir hüküm olmaktan kurtarak daimî bir sistem halinde tatbik edecek formüller bulunmalıdır.

4. Devlet veya devlet sektörüne dahil teşekküllerin sermaye iştirakleri bir satış opsiyonu ile özel sektöre kolaylıkla devredilecek bir seyaliyette olmalıdır. Bunun bir müddetle takyidi, nominal değere maddî varlıklara tekabül edecek bir farkın ilâvesi gibi makûl ölçülerin tatbiki her zaman mümkündür.

5. Devlet sektörü ile özel sektörün çalıştığı müşterek sahalarda, umumî olarak, devlet sektörü lehine bir yatırım kolaylığı olduğunu tahmin etmiyorum. Konuları daha ziyade kamu vazifelerine karışan bir kısımlarında istimlâk hakkı tanınmıştır. Tesbit edilecek bir haddin üstündeki hacimde özel sektör müesseseleri ile bölge plânlamasına uyarak iktisadî zorlukları yenmek mevkiinde olacakra buna benzer haklar tanınmalıdır.

6. Devlet elindeki temel sanayiın özel sektör sanayiine ilk madde teşkil edecek yarı mamul ve mamullerinin satış fiyatlarının tesbitinde, bazı koruyucu prensipler dikkate alınmalıdır. Bununla devlet sanayiine özel sektör lehine, zarara kadar varacak bir fedakârlık yüklemegi düşünmediğimi hemen ilâve etmek isterim. İster devlet sektörüne dahil olsun, ister özel sektörden bulunsun hiç bir işletmenin zararına çalışmakla verimli netice alınacağına ihtimal vermem. Bir devlet iktisadî teşekkülü de evvelâ bir iktisadî teşekküldür, sonra devlet malıdır. Kendisine bağlı sermayenin hakkını ödemesinden tabii birşey olamaz. Aksi durum - hangi mülâhaza ile olursa olsun - bu zararın yine millette ödenmesi demektir.

Fakat, satış fiyatının tesbitinde maliyete giren direkt masraflara, endirekt masrafların - bu satışların kapasiteden fayda-

lanma nisbetini arttırmaktaki müsbet tesiri hesaba katılarak - en zarurî ölçülerle ilâvesi ve kâr payının da ona göre hesaplanması makûl olur.

7. Vergi mevzuatı muvacehesinde iki sektör arasında farklı bir tatbikat düşünülmemek lâzımdır. Devlet savunma hizmetlerine mahsus sanayi ile yalnız devlette temerkûz eden temel sanayi müesseselerinin ilk tesislerinde bazı gümrük muafıqları anlaşılabilir. Fakat, bunun haricinde gümrükten gider vergisine, hizmet vergilerinden kurum vergisine, mahallî vergi ve resimlerde devlet sektörü lehine fark kabul edilemez.

8. İthal ve ihraç rejimlerinde iki sektör arasında eşitlik şarttır. Bunu ileri sürerken aksinin yapıldığını iddia edecek donelere istinad ettiğimi söyleyemem. Fakat ithal rejiminde özel sektör yatırımlarının ayrı, resmî sektör yatırımlarının ayrı kotalarla ifade edilmesinin tatbikatta; bir ikilik doğurması ve çok alenî bir formaliteye ve hattâ tevzie dayanması itibarıyla özel sektör kotaları tatbikatının daha tahditli neticeler vermesi mümkündür. Resmî sektör kotasının muayyen yetkili takdir mercilerinin kararına bağlı kalmasının daha fazla gümrük yaratması ihtimalinden ziyade bu takdirden daha kolay faydalanmak ihtimali hatıra gelir.

9. İş başında eğitim konusunda devlet sektörüne dahil müesseselerin, umumî masraf şarjlarının tahammülü az olan özel sektöre yardımcı olmaları da kaydedilmeden geçilemeyecek bir konudur.

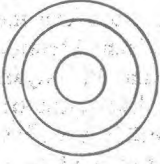
10. Nihayetî son bir safha pazarlama ve satışta gözüktür. Devlet sektörü fabrikalar mamullerinin müstehlîk arzındaki perakendeci hizmetin, bu müesseseler ve dölâyisiyle devlet tarafından ifa edilip edilmemesi geniş bir tartışma konusudur. Bir taraftan imalatın dayanacağı en büyük emniyet faktörünün satış olması, bunu mutavassıt ticaret piyasasına terket-

mekle bu müesseselerin karşılaşacakları riskler ve nihayet imalat ve idare masraflarının daha yakından ve süratle karşılanması gibi mucip sebepler ileri sürülerek devlet sektörünün direkt satışlarını müdafaa etmek, belki mümkündür. Buna daha ucuz mal arz etmek suretiyle müstehlîk faydalı olmak düşüncesi de katılabilir. Fakat sanayideki zarurî ikiliğin ticaret merhalesine kadar yürütülmesini, ideolojilerden uzak bir hisle başlayan devletçiliğimizin bu ideolojilerin tatbikatına yaklaşmak ihtimali yönünden ve prensip cephesinden, bunu tartışmağa değer bulurum.

Sözlerime son verirken, mütalâalarının beni ulaştırdığı şu neticeleri kısaca kaydedeceğim:

Yurdumuzun bugünkü iktisadî durum ve imkânlarının, sermaye piyasası yaratılması düşüncelerini teşvik eden bir inkişaf göstermesi karşısında, 40 sene evelden çok farklı olduğunu iftiharla söyleyebiliriz. Şu halde devletçilik tatbikatını o zamanki doğuş sebeplerinin şartlarındaki müspet değişikliğe göre sınırlamak lâzımdır. Hattâ bugün özel sektörün başarı ile giriştiği sahalarda kalan devlet teşebbüslerini bu sektöre mal etmeğe icap eder. Bu ortam bugün doğmuş ve imkânlar belirmiştir. Sınai Kalkınma bankasının kendi iştirak portföyü için tatbik ettiği sistemi - haklı ölçülere dayanmak şartıyla - bu kabil devlet teşebbüsleri için de tatbik etmek mümkündür. Bu fonlar devlete, milyarlarca kabaran bir kısım dahilî borçların tasfiyesi, kamu sektörü sahasına giren işlere yeni kaynaklar eklenmesi gibi iktisadî faydalar da yaratabilir ve nihayet tatbikatta görülen ikiliğin yavaş yavaş giderilmesi suretiyle rekabet konusunu ve ihtimalini ortadan kaldırarak daha esaslı bir düzen kurulmasını sağlar.

Piyasa Hareketleri

Memleketimizdeki Fiat Yükselişi.

Reha BAVBEK

Piyasada miktarı aynı hızla artmayan mallara mu-
kabül tedavül vasıtalarının hızla çoğalışının meydana
çıkardığı fiat yükselmelerinin genel bir mahiyet alma-
sı halinin iktisatta enflasyon olarak tanımlandığı ger-
çeği karşısında, bugün memleketimizdeki fiat artış-
larını enflasyonist bir gidişin belirtileri olarak görme-
mek imkânsızdır.

Son ayların üzerinde durulan meselele-
rinin en önemlilerinden biri, şüphesiz
memleketimizdeki fiat yükselmeleri ol-
muştur. Bu sebeple muhtelif çevreler fiat
hareketlerinin nedenini kendi siyasî gö-
rüşleri çerçevesinden izah yolunu aramış-
lardır.

Ekonomik olayların nedenlerinin çe-
şitli faktörlere bağlı olması, bilhassa si-
yasî yorumcuların işine yaramış ve dola-
yısıyla ileri sürülen fikirlerde, fiat artışı-
na tesir eden faktörlerden bazısına aşırı
bir önem atfedilirken bazısı hiç nazara al-
ılmamıştır.

Biz bu yazımızda evvelâ memleketi-
mizde fiat artışının seviyesinin ne oldu-
ğu konusu üzerinde durmak bilahare de
artışın nedenleri hakkında muhtelif çev-
relerce ileri sürülen hususları özetleyerek
pahalılığın çareleri hususunda bir sonuca
varmak istiyoruz.

Fiat artışının seviyesi nedir?

Memleketimizdeki fiat artışının nisbeti-
ni fiat artışlarının müş'iri toptan fi-
atlar indeksinin incelenmesinden kesin-

likle çıkarmamız kabildir. İstanbul Tica-
ret Odasınca düzenlenen toptan eşya fi-
atları indeksine göre 1958 yılı fiatları 100
olarak kabul edildiğinde 1964 yılındaki in-
deks sayısı 132,4 olmuştur. Bu artışın se-
neler itibariyle seyri aşağıdaki cetvelde
belirtilmiştir.

1959 yılı ortalaması	123,1
1960 yılı ortalaması	124,7
1961 yılı ortalaması	125,4
1962 yılı ortalaması	129,0
1963 yılı ortalaması	133,7
1964 yılı ortalaması	132,4

Ancak, 1965 yılında artış hızlanmış 1965
yılı Ocak ayında 134,6 olan indeks
sayısı 1965 yılının Aralık ayında 145,8 e
yükselmiştir. Böylece 1965 başı ile sonu
arasındaki fiat artışı % 8,32 nisbetini bul-
muş olmaktadır.

Fiatlardaki artış temposunun son yıl-
da birden sür'atlenmesi dar ve sâbit ge-
lirler üzerindeki baskının artmasına se-
bep olmuş, şikâyetlerin fazlalaşması ko-
nuyu son ayların önemli meselesi haline
getirmiştir.

Gerçekten bir yıl içinde müşahade edilen % 8,32 nisbetindeki pahalılaşma küçümsemeyecek derecededir. Ayrıca, madde grupları itibarile yapılan bir tetkikde de aşağıdaki cetvelde görüleceği gibi farklı sonuçlar elde edilmektedir.

İnşaat malzemesi	% 11,6
Gıda maddeleri	% 10,4
İptidai maddeler	% 7,6
Mensucat	% 7,08
Kimyevî maddeler	% 5,06
Madenler	% 2,7
Mahrukat enerji maddeleri	% 0,19

Görüldüğü gibi 1965 yılında en fazla fiat artışı inşaat malzemesinde olmuştur. Artış nisbeti % 11,6'dır. Bunu % 10,4 nisbetiyle gıda maddeleri fiatları takip etmiş, en az fiat hareketi de madenler ile mahrukat ve enerji maddelerinde müşahade olunmuştur.

Son yıllarda memleketimizde görülen fiat artışının dünya konjonktürü içindeki durumuna gelince:

İsviçre kaynaklarınca yayınlanan bir istatistiğe göre memleketimiz 1963 - 1965 yılları arasındaki fiat artışı bakımından Brezilya ve Arjantin'deki anormal fiat yükselişleri bir tarafa bırakılırsa Hindistan'dan sonra ikinci durumda bulunmaktadır. (1)

1958 = 100 esas ile düzenlenen toptan fiatlar indeksine göre fiat artışı bakımından başta gelen memleketlerde son üç yıldaki durum şöyledir:

	1963	1964	1965
Brezilya	810	1560	1866
Arjantin	538	658	736
Hindistan	122	141	147
Türkiye	139	143	154
İspanya	116	123	129
Avusturya	109	115	120
Avustralya	102	105	112
Norveç	105	111	113
Danimarka	108	112	115

Fiat artışının nedenleri :

Yukarıda da tafsilâtiyle belirttiğimiz gibi 1965 yılında fiatların % 8,32 nisbetine varan bir şekilde artması üzerine bu artışın sebepleri bir taraftan iktisatlara konu olmuş bir taraftan da siyasi çevrelerde tartışma zemini hazırlamıştır. Bu meyanda bazıları kuvvetli bir enflasyon cereyanı içinde olduğumuzu iddia ederlerken bazıları da fiat artışının enflasyonla ilgisi olmadığını, fiat artışının sadece dengesizliğin belirtileri olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Hükümet çevreleri fiat artışlarının genellikle :

a) 1964 yılında ekonomik durgunluğu gidermek için alınan monoter tedbirler,

b) İlişkilerimiz bulunan sanayici memleketlerdeki fiat artışlarının memleketimize etkisi,

c) Hububat alım fiatlarının arttırılması,

d) Tarım üretimindeki düşüklük,

e) Para arzında ve banka kredilerindeki genişleme,

f) Toplu sözleşmeler dolayısıyla işçilerin alım kabiliyetinin artması, sebeplerine bağlı olduğu fikrinde olduklarını çeşitli vesilelerle beyan etmişlerdir (2).

Bu izahlarda açıkca enflasyondan söz edilmemekte ise de, piyasada miktarı aynı hızla artmayan mallara mukabil tedavül vasıtalarının hızla çoğalışının meydana çıkardığı fiat yükselmelerinin genel bir mahiyet alması halinin iktisatta enflasyon olarak tanımlandığı gerçeği karşısında, bugün memleketimizdeki fiat artışlarını enflasyonist bir gidişin belirtileri olarak görmemek imkânsızdır.

Gerçekten tedavüldeki banknotlar 1964 yılı aralık ayına nazaran 1965 aralığında 707 milyon lira fazlalaşmıştır. Bu artış 1963 aralık ayına nazaran ise 1.592 milyon lira olmuştur.

Diğer taraftan Banka kredilerindeki artış da 1962 yılına nazaran 1965 ağustosunda 4.722 milyon lira, 1964 yılına nazaran da 1.630 milyon liraya yükselmiştir.

Para ve kredi sahasındaki bu inkişâf yanında piyasaya arzolunan mallarda aynı artış görülmediği gibi, tatbik olunan gayri rasyonel metodlar ve büyük işletme yokluğu maliyetin düşmesini önlemektedir.

Bütün bunların yanında:

a — Bazı maddelerin ithalindeki aksaklıkların doğurduğu karaborsa,

b — İthal kotalarının taksimi dolayısıyla lisans alım satımı,

c — İlişkimizin mevcut olduğu memleketlerdeki cüzi de olsa meydana gelen fiat artışları da ithal mallarının fiatlarında yükselmeye sebep olmuş, bu artışlarda dolaylı bir şekilde diğer fiatlara sirayet etmiştir.

Nihayet son olarak fiat artışının sebepleri arasında olan bilhassa memleketimiz bakımından önemli bir faktöre temas etmek istiyoruz:

Bu faktörü fiat artışlarının sirayetine ve hızlanmasına sebep olan ticaret ahlâkı noksanlığı olarak ifade edebiliriz. Gerçekten memleketimizde fiat artışlarının sebepleri arasında münhasıran aşırı kâr gayesinin tahakkuk ettirilmesinin temini gayretlerinin de sayılması zaruridir kanaatindeyiz.

Fiat artışının giderilme çareleri :

Fiat artışının sebeplerinin çeşitli olması gibi artışın durdurulması veya fiat düşüşünün sağlanması için tavsiye olunan tedbirlerde de çeşitlilik göze çarpmaktadır. Bu tedbirleri gaye bakımından başlıca iki kısımda toplamak kabildir.

a — Sathi ve muvakkat tedbirlerle fiat artışlarının önlenmesi çabaları,

b — Pahalılığı meydana getiren esas sebeplerin ortadan kaldırılmasını istihdaf eden esaslı tedbirler.

İlk gruba giren tedbirler arasında tanzim satışlarının yapılması, sıkıntısı çekilen, fiatları yükselen ve gıda ürünlerinin ithaline gidilmesi ve nihayet son yıllarda bazı idarecilerce moda haline getirilen esnaftan fiatları indirmeleri için ricada bulunmaları sayılabilir.

Ancak bu tedbirlerle fiatların düşmesinin, hiç olmazsa sabit kalmasının temin edilemeyeceği, pahalılığı doğuran amillerin ortadan kaldırılmasının gerektiği de bir hakikat olarak görülmektedir.

Yukarda belirttiğimiz üzere fiat artışının sebeplerinin başında para arzı ve banka kredilerindeki genişleme geldiğine göre ilk tedbirin piyasada meydana getireceği durgunluğun nazara alınmasının da zaruri olduğu kanısındayız.

Diğer taraftan bu konudaki en önemli ve fakat uzun vadeli tedbir de zirai ve sınaî üretimin rasyonel bir şekilde artırılması piyasanın ürün arzı bakımından tedavül vasıtaları ile dengesinin temin edilmesidir.

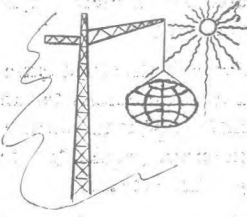
Son olarak ticarî ahlâk noksanlığından ileri gelen arızî ve sunî fiat artışlarının önlenmesinin de Ticaret Odalarının veya hükümetçe yapılacak kifayetli ve kaliteli bir piyasa kontrolü ile mümkün olabileceğine işaret etmek isteriz.

- (1) crédit suisse Aperçu retrospectif annuel Decembre 1965.
- (2) 22 Ocak 1966 tarihli Cumhuriyet gazetesini.

Beynelminel Teşekküller :

Gümrük İşbirliği Konseyi

Reşit ATA

Gümrük İşbirliği Konseyi, üye sayısı yıldan yıla artan ve sağlam temellere dayanan milletlerarası karakterde bir kuruluştur. Gümrük kıymeti ve Brüksel nomanklatürü gibi 2 büyük Konvansiyonla milletlerarası alanda söz sahibidir. Halen Brüksel nomanklatürü milletlerarası ticaretin (Sovyet bloku hariç) % 60 ından fazlasını kapsayan, Konsey üyesi olan veya olmayan 70 den fazla ülkenin gümrük tarifelerine temel teşkil etmektedir.

Konseyin Kuruluşu :

Avrupa İktisadi İşbirliği Komitesi (Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatı: OEEC) üyelerinin köklü bir gümrük birliği tesis etmek gayesi ile 1947 yılında Brüksel'de kurdukları Etüd Grubu, iki komite (iktisat ve gümrük) ihdas ederek 1948 yılında çalışmaya başlamıştır. Bundan ömürlü olan ikincisi, çalışmalarına devam etmiş ve 15 Aralık 1950 de Brüksel'de «bir Gümrük İşbirliği Konseyi ihdası» hakkında Konvansiyon (başka deyimle sözleşme veya mukavelename) imzalanmıştır. Bu konvansiyonu imza eden Devletler «kendi gümrük rejimlerine en yüksek derecede ahenk ve yeknasaklığı temin ve özellikle gümrük tekniğinin ve buna ait mevzuatın gelişmesine ve ilerlemesine medar olacak meseleleri tetkik etmeyi» istemektedirler.

Bu temel üzerine kurulan ve 4 Kasım 1952 tarihinde yürürlüğe giren «Gümrük İşbirliği Konseyi» ne katılış bütün mem-

leketlere açıktır ve halen Konseyin 37 üyesi vardır (1).

Konseyin görevleri :

Gümrük İşbirliği Konseyi kurulmasına ait mukavelenin (2) 3 üncü maddesinde belirtildiği üzere, Konseyin görevleri şunlardır:

- Gümrük işbirliğini gerçekleştirebilmek için gerekli bütün meseleleri incelemek,
- Üyelerin gümrük rejimleri arasında ahenk ve yeknasaklık temini için pratik hal çareleri bulup teklif edebilmek üzere gerekli incelemeleri yapmak,
- Mukavele ve tadil tasarıları hazırlayıp üyelere tavsiyede bulunmak,
- Eşya tasnif nomanklatürü ile eşyanın gümrük kıymeti mukavelenamelelerinin her ülkede yeknasak bir şekilde tefsirini ve uygulanmasını temin için üyelere tavsiyelerde bulunmak,
- Nomanklatür ve kıymet mukave-

lenamelerinin tefsir ve uygulanmasında çıkacak ihtilaflarda uzlaştırıcı tavsiyelerde bulunmak,

f) Gümrük nizamına ve tekniğine müteallik malûmatın neşrini sağlamak,

g) İlgili hükûmetlere görüşünü bildirmek ve tavsiyede bulunmak,

h) Diğer milletlerarası teşekküllerle işbirliği yapmak.

Konsej bu görevlerini, Nomanklatür Komitesi, Kıymet Komitesi, Daimî Teknik Komite ve Genel Sekreteri vasıtası ile ifa eder.

Üyeler için Konseye girişin arzettiği avantajlar (3) :

I — Genel karakterdeki avantajlar :

Gümrük İşbirliği Konseyi münhasıran İdarenin ve ilgili ticarî, sınaî muhitlerin karşısına çıkan meselelerin tetkiki ile meşgul olan tek milletlerarası teşekküldür. Bu konularda ihtisaslaşması sebebi ile de müşahhas ve pratik çözüm yollarını milletlerarası alana getirebilme durumunda olan yegâne kuruluştur.

Yılda iki kere toplanan Konseyin toplantı süreleri genel olarak 4 gündür. Bu toplantılar üye Devletlerin Gümrükler Genel Müdürlerine birbirleri ile şahsî temaslar kurmak ve (gündemde olsun veya olmasın) kendilerini meşgul eden gümrük meseleleri hakkında karşılıklı görüş teatisinde bulunmak imkânını verirler. Böylelikle gümrük idareleri âmirleri başka memleketlerde ortaya çıkan problemleri direkt olarak öğrenebilirler ve kendi idareleri için gerekli sonucu çıkararak zamanı geldiğinde zor durumda kalmak ihtimalini yok edebilirler.

II — Teknik avantajlar :

Bu konuda, kıymet ve nomanklatür sahasındaki çalışmalarla diğer teknik

çalışmaları ayrı ayrı mütalâa etmek gerekir :

Kıymet ve nomanklatür :

1950 yılı aralık ayında Brüksel'de imzalanan kıymet ve nomanklatür Konvansiyonlarına ancak Konsey üyesi Devletler katılabilirler. Kıymet ve nomanklatür komiteleri yılda 3 kere 11 er günlük toplantılar yapar. Muhtelif gümrük idarelerinin mütehassıs elemanlarından kurulu bu komiteler re'sen veya istek üzerine, Konvansiyonun uygulanışına ait meseleleri inceler ve tefsirlerinin yeknasaklığını temine yarayacak kararlarını veya tavsiyelerini Konseye bildirir.

Şu halde, bu konvansiyonlara giriş, Devletlere aşağıdaki imkânları vermektedir :

a) Kendi gümrük idarelerinin karşısına çıkan kıymet veya tarife tatbikatı meselelerini Konseye sunmak,

b) Bu meselelerin ilgili Komitedeki ve Konseydeki müzakerelerine katılmak ve alınan kararlarda müessir olmak

c) Konseyin yaptığı bütün etüdlerden istifade etmek ve ilgili dokümanları doğrudan doğruya ve derhal elde etmek,

d) Konvansiyonların tatbikatı ile ilgili olarak başka bir üye Devletle aralarında doğacak ihtilaflı doğru sonucu elde etmek üzere Konseye getirmek.

Diğer teknik çalışmalar :

Geri kalan teknik hususlar, diğerleri gibi muhtelif gümrük idarelerinin mütehassıs elemanlarından kurulu olup yılda 2 kere 11 gün toplanan Daimî Teknik Komiteye tevdi edilmiştir. Konsey üyesi bütün Devletler bu Komitenin çalışmalarına katılabilirler. Konseye giriş, üyelere bu sahada :

a) Konvansiyon, tavsiye ve gümrük

kaideleri çalışmalarına katılmak, dolayısı ile kendi görüşlerini izah ve müdafaa etmek ve böylece bu milletlerarası vesikaların tanziminde müessir olmak,

b) Gümrük tekniğine ait belli bir meselenin halli hususunda kabul ettikleri hal çarelerine ait açıklamaları Konsey Sekreterliği kanalı ile diğer üye Devletlerden istemek. Bu açıklamalar, gümrük tekniğine ait müşahhas bir problem ile karşılaşan bir Devlete, Konsey üyesi başka Devletlerce evvelce elde edilmiş tecrübelerden faydalanarak kendi problemini halletmek imkânını verebilir.

c) Yapılan çalışmalara ait bütün dokümanı muntazam ve resmî kanaldan elde ederek gümrük tekniğinin son gelişmeleri ve bu sahada gerçekleştirilen ilerlemeler hakkında devamlı bilgi sahibi olmak imkânlarını sağlar.

III — Teknik Sekreterlik :

Nihayet, Konsey üyesi Devletler teşkilâtın Daimî Sekreterliğinin hizmetlerinden faydalanabilirler.

Daimî Sekreterlik, Konseyin kuruluş şeklini aksettirir: Sekreterlik, Konsey üyesi Devletlerin gümrük idarelerinin yüksek kademesindeki memurlarından kuru-ludur. Bu ihtisas grubunun görevi, sualler, analizler hazırlayarak, tetkikler ve gümrük tekniğinin muhtelif sahalarında araştırmalar yaparak Konseyin ve Komite lerin çalışmalarına yardımcı olmaktadır.

Sekreterlik aynı zamanda gerek edindiği tecrübeler, gerek Devletler nezdinde yaptığı anketlerin sonuçları ile, üye Devletlerin gümrük idareleri için özel önem taşıyan konularda bunların hizmetindedir.

Demek ki, kuruluşun Sekreterliği, gümrük problemlerinin halli için üye Devletlere ve bilhassa gelişme yolundaki memleketlere kendi tecrübeleriyle oldu-

ğu kadar haber alma imkânları ile de tesirli bir teknik yardım temin etmektedir.

IV — Diğer milletlerarası kuruluşlarla işbirliği :

A rztığı teknik önem sebebiyle, Konsey çalışmaları üye olmayan memleketlerin ve Birleşmiş Milletler, G.A.T.T; O.C.D.E; U.N.E.S.C.O; C.E.C.A. v.s. gibi milletlerarası teşekküllerin, Milletlerarast Ticaret Odası, Milletlerarası Hava Nakliyatı Birliği v.s. gibi gayrı resmî kuruluşların müşahitleri tarafından muntazaman ve dikkatle takip edilmektedir. Esasen Konsey, Komiteleri ve Sekreterlik, faaliyetleri çerçevesi içinde karşılına çıkan gümrük tekniği meselelerini de tetkik etmek suretiyle bu kuruluşlarla sıkı işbirliği yapmaktadır. Bu gaye ile, Konseyin gözlemcileri de bu kuruluşların toplantılarına sık sık katılırlar. Dolayısı ile, Konsey üyesi Devletler, bu işbirliği sayesinde başka kuruluşların gümrük tekniği sahasında akisleri olabilecek kararlar üzerinde müessir olabilirler.

Konsey üyelerine düşen mükellefiyetler :

Gümrük İşbirliği Konseyinin kurulmasına imkân veren Konvansiyona girişini üye Devletlere yüklediği vecibeler sadece :

1) Konseyin masraflarını karşılamak üzere millî gelir üzerinden hesaplanan bir aidatın ödenmesi,

2) Görevinin ifası için gerekli bilgi ve vesikaları Konseye sunmak mecburiyeti'dir. Devletler her halde, açıklanması Kanunlarının tatbikatına manî olacak, kamu menfaatına yahut kamu veya özel sektörün kanunî haklarına aykırı düşecek mahrem bilgileri vermeye mecbur tutulamazlar. Bütün üye Devletlerin Konseyin himayesi altında kurulan Konvansiyonlara girmeleri ve tavsiyelerini kabul etmeleri temenni olunmaktaysa da, bu yolda hiç bir mecburiyet yoktur. Brüksel

nomanklatürü ve kıymet konvansiyonlarına giriş, konseye girişle kayıtlı olmakla beraber, geçici kabul hakkındaki (ambalaj maddeleri, mesleki eşya, fuar ve sergiler, E.C.S. karneleri, A.T.A. karneleri) Konvansiyonlara girişin Gümrük İşbirliği Konseyi üyesi olan veya olmayan bütün Devletlere açık olduğu belirtmek yerinde olacaktır.

Netice:

Gümrük İşbirliği Konseyi, üye sayısı yıldan yıla artan ve sağlam temellere dayanan milletlerarası karakterde bir kuruluştur. Gümrük kıymeti ve Brüksel nomanklatürü gibi 2 büyük Konvansiyonla milletlerarası alanda söz sahibidir. Halen Brüksel nomanklatürü milletlerarası ticaretin (Sovyet bloku hariç) % 60'ından fazlasını kapsayan Konsey üyesi olan veya olmayan 70'den fazla ülkenin gümrük tarifelerine temel teşkil etmektedir.

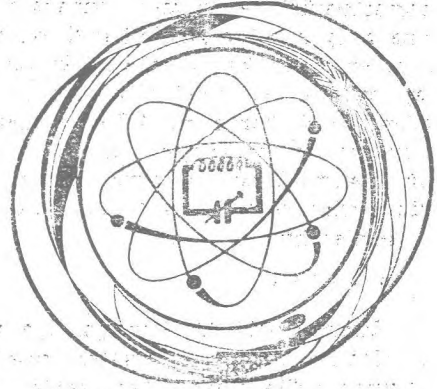
İlerideki yıllarda bu faaliyetlerin genişleyeceği muhakkaktır ve üye olmayan

Devletlerin ve bilhassa gelişme yolunda olanların bu çalışmalara katılmaları, sadece kendi gümrük idarelerinin yararı bakımından değil fakat çalışmalar sırasın özel çıkarlarını müdafaa edebilmeleri bakımından da faydalıdır.

- (1) Avustralya, Avusturya, Belçika Birleşik Arap Cumhuriyeti, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Cenubî Afrika, Danimarka, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Fildişi Sahili, Finlandiya, Fransa, Haiti, Hollanda, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İtalya, İsveç, İsviçre, Jamaika, Lübnan, Lüksemburg, Madagaskar, Nijerya, Norveç, Pakistan, Portekiz, Ruanda, Sudan, Suriye, Arap Cumhuriyeti, Türkiye, Ürdün, Yeni Zelanda, Yugoslavya, Yunanistan,
- (2) 21.1.1953 günlü 6021 sayılı Kanunla onanmıştır.
- (3) Conseil de Coopération Douanière, Bulletin no: 10 Bruxelles.

Muhasebe Meseleleri

Günümüzde Kompüterin Yeri

Engin SEROZAN

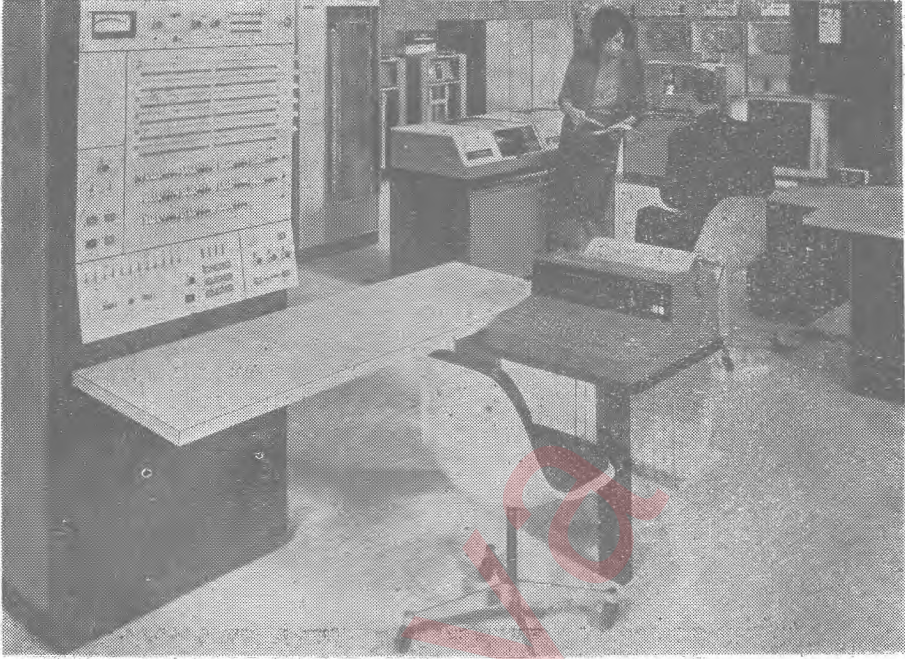
Bugün, İnsanın çözemediği komplike matematik problemlerden sanayiın her dalına, bir açık kalp ameliyatından satranç oyununa, her türlü muhasebe işlerinden feza araştırmalarına, eğitim, hükümet ve millî müdafaa işlerinden her türlü problemlerin çözümüne kadar bütün sahalarda kompüter kaçınılmaz bir ihtiyaç olmuştur.

İnsanların bugünkü medeniyet seviyesine erişmeleri muhakkak ki iki büyük devrim sayesinde olmuştur. Bunlardan biri bedeni kuvvetlerin mekanikleşmesi, yani tekerleğin icadından bugünkü sanayide kullanılan ve günlük hayatımızı dolduran modern makinaların inkişafına kadar olan devirdir. İkincisi ise insan zekâsının mekanikleşmesidir ki bu devire rahatlıkla kompüter çağı diyebiliriz. **Halk tabiri ile elektronik beyin yani elektronik kompüter, makinelere adele kuvvetlerini geliştirdikleri gibi, insan zekâsını kuvvetlendirmekte, bir insanın kâğıt ve kalemle yapacağı bir seçme veya tasnifi bir milyon kere daha sür'atli, ve bir insanın belki bir asırda bitiremeyeceği bir hesap işlemini bir kaç dakikada çözebilmektedir.**

Bir kompüter insanın düşüncesine yalnız tasnif veya hesap yapmakla yardımcı

olmaz. Kompüterin kendi hafızası vardır ve bu hafızaya yerleştirilmiş malûmatı istediği zaman değerlendirebilir. Fakat muhakkak ki en enteresan taraflarından biri de karar verme kabiliyetidir. Meselâ, iki veya daha çok alternatiften en doğrusunu seçer ve işlemini ona göre ifa eder. Bu şekilde en komplike bordroları hazırlayabileceği gibi bir bric partisinde de yenilmeyen dördüncü olabilir.

Aepimizin merak ettiği sual muhakkak ki bir kompüterin nasıl çalıştığıdır. Kompüter üç ayrı üniteden müteşekildir. Malûmatın ve programın kompütere girmesini sağlayan giriş ünitesi, bu giren malûmatı değerlendiren merkez işlem ünitesi ve değerlendirilmiş malûmatı tekrar bize veren çıkış ünitesi. Malûmat girer, hıfzedilir, işlenir, ve bize istediğimiz şekilde verilir. Böyle bir işe nasıl başlayabiliriz? Lüzumlu malûmatı top-

Fakültemizde 1965 yılından itibaren faaliyete geçmiş bulunan «KOMPÜTER»lerden biri faaliyet halinde.

lar, ondan sonra kompüterin yapmasını istediğimiz işler için bir talimatlar dizisi hazırlarız ki buna program denir. Bundan sonra da bu malûmatı ve programı kompütere giriş ünitesi vasıtası ile vermek için bir yol veya şekil aramamız gerekir. En yaygın olan yol delikli kartın kullanılışıdır. Kartların üzerine delinmiş her delik makine içinde bir elektrik akımı geçireceğinden bu delikler vasıtası ile istenilen malûmat veya talimatlar dizisi kompütere anlatılabilir. Delikli kartlar yerine delikli kâğıt band, manyetik band veya disk kullanabiliriz. Manyetik band ve disklerde malûmat manyetize edilmiş sahalar vasıtası ile ifade edilir. Giriş ünitesinin hususiyetine göre buna benzer bazı başka usûllerle de malûmatı kompütere verebiliriz.

Bu verilen malûmat kompüterin hafızasına girer. Bazı kompüterlerin merkez işlem ünitesi milyonlarca hesap işlemini yalnız bir saniye gibi kısa bir zamanda yapabileceğinden bu hafızanın da o nisbette büyük olması icab etmektedir. Bu hafıza kompüterin dahili bünyesinde olabileceği gibi bu malûmatı manyetik band veya diskler üzerinde de hifz edebiliriz. Bu şekilde banka cari hesapları, müşteri hesapları, istatistiki malûmat, malzeme ambarı, envanter v.s. ile ilgili malûmat hafızaya yerleştirilebilir.

Bu malûmat makine tarafından bilindiğine göre, makineye yapması icab ettiği işlemi bir programla bildireceği ve yazacağımız programda hangi malûmatı nereden alacağını ve hangi işlemlere tabi tutacağını belirteceğiz. Bütün bunların

gayesi şüphesiz istediğimiz neticenin alınması içindir. Neticeleri çıkış ünitesi vasıtası ile muhtelif şekillerde elde edebiliriz. Dakikada 1000 satır yazabilen sür'atli yazma üniteleri vasıtası ile listeler, faturalar, bordrolar veya istediğimiz her türlü raporları alabiliriz. Çabuk bir cevaba ihtiyaç hasıl olduğu zaman, cevabı bir daktilo vasıtası ile alabiliriz. Hattâ malûmatı telefonla bile alabiliriz. Bir umum müdür bir müşterinin hesap durumunu öğrenmek istediği anda, o müşterinin kodunu telefonda çevirir ve kompüterden cevabı derhal sesle alabilir. Grafikler ve

resimler de kompüterden işlemlerin neticesi olarak alınabilir.

Bundan anlaşılacağı gibi bugün kompüterin kullanılamıyacağı herhangi bir saha yoktur. İnsanın çözemediği komp like matematik problemlerden sanayinin her dalına, bir açık kalp ameliyatından satranç oyununa, her türlü muhasebe işlerinden feza araştırmalarına, eğitim, hükümet ve milli müdafaa işlerinden her türlü problemlerin çözümüne kadar bütün sahalarda kompüter kaçınılmaz bir ihtiyaç olmuştur.

ARSLAN tuğla

YAPI TUĞLASI
ATEŞ TUĞLASI

FABRIKA : Silâhtar Cad. 148 EYÜP Tel: 21 11 32
MAGAZA: Tersane Cad. 67 KARAKÖY Tel: 44 30 40

Cemiyetten

Haberler

Her ayın ilk çarşamba toplantıları gitikçe artan, kalabalık bir aile toplantısı olarak önem kazanmaktadır. Bu durum karşısında, İdare Heyeti azaları daha geniş bir yerde toplanma çareleri aramaktadırlar. İlk çarşamba toplantıları alışılmış olduğu üzere eski ve yeni mezunlarımızı bir araya getiren ve tanıştirma fırsatı doğuran bir imkândır. Geçtiğimiz ayın toplantısında eski Hocalarımızdan Sayın Aziz Tahsin Balkanlı'nın da aramızda olması bizleri ziyadesiyle bah-tiyar kıldı. Temennimiz vefakâr Hocamız gibi bizlere ayrı ayrı emekleri geçenleri de zaman zaman aramızda görmektir. Tanışmayı müteakip bir ayın bilânçosu müzakere edilirken bazı arkadaşlarımızın durumlarını da gelişmeler ve değişmeler olduğunu öğrendik.

Sayın Orhan Çevik Ticaret Bakanlığı Teşkilâtlandırma Genel Müdür Muaviniğine,

Sayın Metin Tokpınar Türkiye Sınai Kalkınma Bankası Müşavirliğinden aynı bankanın İkraaz Servisi Müdürlüğüne sayın CİHAT OVÜZ Sosyal Sigortalar Ku-

rumu Umum Müdür Muavinliğine; tayin edilmiştir.

Bu arada yeni mezunlarımızdan sayın Seçim Üstündağ A. P. Senatörlerinden Sayın Kâzım Yurdakul'un kızı Bayan Ayşe Yurdakul ile evlenmişlerdir.

Arkadaşlarımızı candan tebrik ederiz.

Muhtelif konular üzerinde görüşme, dertleşme ve müzakereden sonra sıra eğlenmeğe gelmişti. Mezunlarımız büyük-lü küçük-lü gruplar teşkil ederek yavaş yavaş cemiyetten ayrıldılar. Cemiyet İdare Heyetinin de kısmen katıldığı grup bu ay toplantı yeni olarak GASKONYA'lı-ları seçmişlerdi. Gece geç saatlere kadar eğlendiler.

Eski Mezunlarımızdan gelen teklif üzerine; her ayın üçüncü haftası toplanan eski mezunlar 24. Mart. 1966 Çarşamba günü mezunlarımızdan Sayın Rifat Kosal'ın işletmekte oldukları ALTIN HOROZ Kafeteria'da saat 18.00 de buluşacaklardır. Daha ziyade 1-2-3 ve 4 ncü sene mezunlarının buluşacağı bu geceyi duyururken güzel bir gece geçirmelerini temenni ederiz. Dikkat: Altın Horoz kafeteria İstiklâl Caddesinde yeni açılan Dünya Sinemasının pasajı'nın içindedir.

Mart ayı toplantısına iştirak ederek «GASKONYALI» larda eğlenen arkadaşlardan bir grub.

Mezunlarımızdan Bursa'da OTEL İL-MAN sahibi ve müsteciri Sayın İhsan İlhan İlman bizzat Cemiyetimize teşrif ederek Kurban Bayramı için Otelinde kalma imkânı yarattığını bildirmiştir. Bu durumda Cemiyetimiz gezi kolu Kurban Bayramı için tertip ettiği gezi programını sizlere sunuyoruz:

Bursa - Uludağ Bayramı Gezisi

31. Mart. 1966 saat 18.35 Köprüden Yalovaya kalkan Ekspres seferiyle başlayacaktır. Bursa'da 4 gece Otel İlmanda kalınacak, bu arada Uludağa ve civara gezi tertipleneceği gibi turistik yerler görülecektir. Bu seyahat için, gidiş - dönüş yol ve otel yatak masrafı dahil bir kişi 100.- TL'dir. Arzu eden mezunların 15 Mart akşamına kadar cemiyet lokaline

veya Zeki Erginsu (499651) ya müracaatlarını rica ederiz.

23. Nisan, 1966 Bahar Balosu

Her sene olduğu gibi bu yıl da 23. Nisan, 1966 gecesini sabaha kadar devam edecek Balomuz büyük sürprizlerle Taksim Belediye Gazinosundadır. Mezunlarımıza ve refakatlerinde gelecek arkadaş, akraba ve dostlarına yalnız 40.- TL. sıdır. Müesseseler ve yabancılar için 75.- TL. sı olup yemek ve katiyon bu ücrete dahildir. Davetiyelerin tevziine başlanılmıştır. Davetiyeler Cemiyet lokalinde temin edilebilir.

Prof. Dr. Wilhelm Röpke'yi kaybettik

Fakültemizin kurulduğu sene ilk mezunlarımıza iktisat ilminin inceliklerini

öğreten değerli hocamız 12. Şubat. 1966 tarihinde Cenevre'deki evinde geçirdiği bir kalp krizi neticesi hayata gözlerini yummuştur. Prof. Röpke 1900 denesinde Hanaverde doğmuş Yena ve Marburg üniversitelerinde yüksek tahsilini yapmış ve 1924 yılında Profesör olmuştur. 1933 yılında Hitlerin iktidara gelmesiyle memleketimize gelmiş ve 1937 yılına kadar binlerce talebe yetiştirmiştir. Ruhu şad olsun.

Geçtiğimiz ay Cemiyetimizin kurucusu bir numaralı üyemiz Sümerbank Şubesi Müdürü Sayın Turhan Kentbay'ın annesini kaybettik. Muhterem büyüğümüze ve kederli ailelerine candan baş sağlığı diler elemelerine kalben iştirak ederiz.

Ayın Konferansları

İstanbul Üniversitesi Maliye Enstitüsünde 23. Şubat. 1966 çarşamba günü Maliye Hesap Uzman Muavini Özen Özoymak tarafından «Uzlaşma müessesesi» mevzulu bir konferans verilmiştir.

Mart ayı içinde de :

1 — 16. Mart. 1966 çarşamba Sınai

Kalkınma Bankası Umum Müdür Mu. Özhan Eroğuz tarafından «İşletmelerin Finansman Politikasının tesbitinde Vergi sisteminin tesiri»

2 — 23. Mart. 1966 Çarşamba Maliye Baş Hesap Uzmanı M. Ali Canoğlu tarafından «Ekonomide Muhasebenin ve Hesap Uzmanının Rolü» mevzulu konferanslar verilecektir.

Serbest Hesap Müttehassıslığı

Bu konuda cemiyet çalışmalarımız bir hayli ilerlemiştir. Siyasal Bilgiler Fakültesi Mezunları ile İktisadi ve Ticarî İlimler Akademileri Mezunları Cemiyetleriye teşriki mesafî etmek maksadiyle yapılan davetimize işlerinin çokluğu ileri sürülerek cevap verilmemiştir. Yeniden teşebbüs ve görüşme imkânları aranmaktadır.

Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Maliye Kürsüsü Doçenti doktora mezunumuz sayın Dr. Selâhattin Tunçer «Şerefiye üzerine bir deneme» isimli yeni kitabını piyasaya çıkarmıştır. Bir hayli ilgi çekici bu incelemenin fiatı 2. lira olup, Sulhi Garan Matbaasından temin edilebilir.

ARAMIZA KATILANLAR :

Memnuniyetle haber aldığımızı göre 1065 yılı Ekim döneminde Fakültemizden aşağıdaki arkadaşlarımız mezun olmuşlardır. Kendilerine başarılar temenni eder. listeyi yeni temin ettiğimizi bildirir gecikmeden dolayı özür dileriz.

İKTİSAT DERGİSİ

EKİM 1965 DÖNEMİ MEZUNLARI

Fak. No.	ADI SOYADI	B R A N Ş I
3770	Vedi Yönel	İşletme - Maliye
4119	Halil Kasapoğlu	İşletme - Maliye
4727	Mustafa Nazif Baykal	İşletme - Maliye
5242	Hüsrev Cinisli	İşletme - Maliye
5264	Ali Tuğlu	İşletme - Maliye
5578	İbrahim Eşsiz	İşletme - Maliye
5662	Ali Anagür	İşletme - Maliye
5698	Nejat Ordaş	İşletme - Maliye
5699	A. Arif Arslanoğlu	İşletme - Maliye
5876	Ahmet Gönen	İşletme - Maliye
5980	Fazıl Çerçel	İşletme - Maliye
6036	Erdoğan Özakıncı	Sosyal Siyaset - Maliye
7007	Yılmaz Gündüzoğlu	İşletme - Maliye
7044	İshak Kara	İşletme - Maliye
7136	Mustafa Yılmaz	İşletme - Maliye
7205	Yılmaz Özgür	İşletme - Maliye
7451	Nurhan Çetinkaya	İşletme - Maliye
7616	Özden Güzey	İşletme - Maliye
7824	Osman Ercekan	İşletme - Maliye
7845	Salih Özcan Kutluata	Siyasi İlimler - Maliye
7901	Osman Turan Ersoy	İşletme - Maliye
7971	Ziya Sarıkaya	Siyasi İlimler - Maliye
8004	Necdet Göçmen	İşletme - Maliye
8014	İhsan Dokucu	İşletme - Maliye
8123	İsmail Sayılaner	İşletme - Maliye
8223	Aziz Akay	İşletme - Maliye
8235	Erdoğan Kavaklı	İşletme - Maliye
8415	Hakkı Eskicioğlu	İşletme - Maliye
8473	Oral Yılmaz	İşletme - Maliye
8528	Turgut Özvardar	İşletme - Maliye
8560	Süreyya Gençal	İşletme - Maliye
8656	Seçkin Değerli	İşletme - Maliye
8697	Yaşar Kabuloğlu	İşletme - Maliye
8779	Özden Ertem	İşletme - Maliye
8807	Kâmil Dinç	İşletme - Maliye

Fak. No.**ADI SOYADI****B R A N Ş I**

9013	Turan Ejder	İşletme - Maliye
9015	M. Özer Eyüpoğlu	İşletme - Maliye
9067	Mustafa Şarkışla	İşletme - Maliye
9191	Melâhat Sivas	İşletme - Maliye
9209	Hakkı Üstündağ	İşletme - Maliye
9215	Ragıp Atalay	İşletme - Maliye
9224	Ural Kanık	İşletme - Maliye
9243	Tarık Tavus	İşletme - Maliye
9250	Mis Esmer	İşletme - Maliye
9258	Nazif Eren	İşletme - Maliye
9272	Yaşar Ergun	İşletme - Maliye
9293	Önder Ekinci	Siyasi İlimler - Maliye
9296	Tinal Çekiver	İşletme - Maliye
9365	İsmail Hakkı Arsoy	İşletme - Maliye
9382	Hakkı Ayas	İşletme - Maliye
9393	Oktay Öktem	İşletme - Maliye
9433	Bahtır Yazıcıoğlu	İşletme - Maliye
9460	Orhan Sayın	Sosyal Siyaset - Maliye
9494	Ercan Özkan	İşletme - Sosyal Siyaset
9507	Satılmış Baloğlu	Siyasi İlimler - Maliye
9515	Abdüllâtif Bilgen	İşletme - Maliye
9505	Ayhan Kumru	İşletme - Maliye
9616	Nurhak Güler	Siyasi İlimler - Maliye
9638	Oktay Diker	İşletme - Maliye
9650	Nihat Bakioğlu	İşletme - Maliye
9689	Feramuz Altun	İşletme - Maliye
9774	Kemâl Oğur	İşletme - Maliye
9787	Memduh Mete	İşletme - Maliye
9861	Yılmaz Tekdal	İşletme - Maliye
9875	Engin Göksel	Sosyal Siyaset - Maliye
9879	Ersen Emiroğlu	İşletme - Maliye
9960	Erol Arseven	İşletme - Maliye
35	Ziya Aydınak	İşletme - Maliye
59	Sezgi Turan	İşletme - Maliye
69	Sezer Sungur	Sosyal Siyaset - Maliye
125	Hayri Uz	İşletme - Maliye
140	Haldun Aylâ	İşletme - Maliye
189	Sevil Tarhan	Sosyal Siyaset - Maliye
190	Birsan Okay	Sosyal Siyaset - Maliye
210	Yıldırım Uçan	İşletme - Maliye
225	Gani Deniz	Sosyal Siyaset - Maliye
243	Vural Heper	İşletme - Maliye
246	Sevin Sakaroğlu	İşletme - Maliye
261	Turgut Akgöl	İşletme - Maliye
274	Gürmen Kökten	İşletme - Maliye
315	Hüseyin Avni Mollaoğlu	İşletme - Maliye
320	Aylâ Erdem	Sosyal Siyaset - Maliye
354	Yücel Edes	İşletme - Maliye
371	M. Can Önbayrak	İşletme - Maliye

Fak. No.

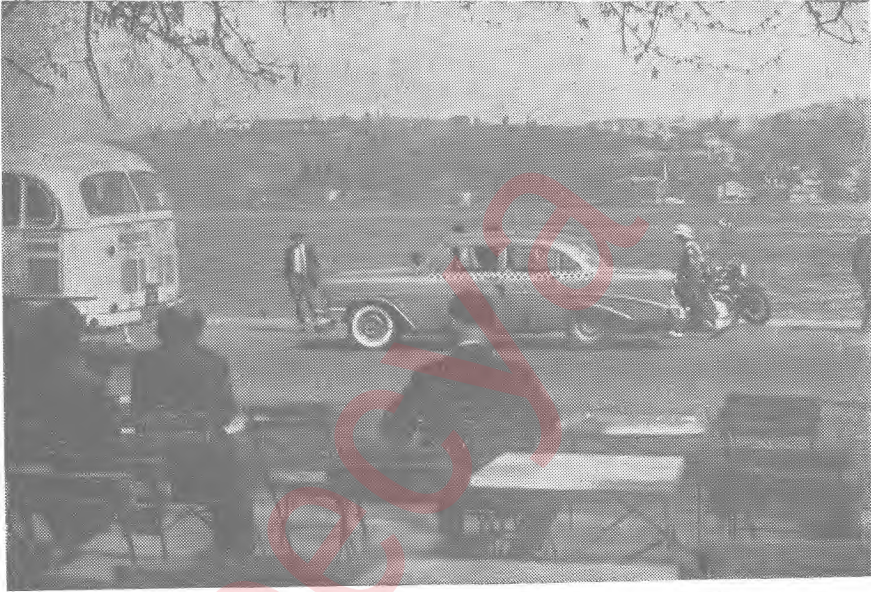
ADI SOYADI

B R A N Ş I

401	Halis Çiçek	İşletme - Maliye
406	Fuat Bilen	İşletme - Maliye
427	Nahit Renda	İşletme - Maliye
437	Ömer Över	İşletme - Maliye
465	Erol Küçükkaya	İşletme - Maliye
476	İsmail Demirkol	İşletme - Maliye
479	Oya Bulaner	Siyasi İlimler - Maliye
488	Yavuz Tütüncü	İşletme - Maliye
497	Mustafa Öktem	Sosyal Siyaset - Maliye
563	Yavuz Eğilli	Sosyal Siyaset - Maliye
571	Dilek Çamoğlu	Sosyal Siyaset - Maliye
596	Fethi Yardımcı	İşletme - Maliye
616	Ümran Hazarlı	Siyasi İlimler - Maliye
627	Selâhattin Özkan	İşletme - Maliye
655	İbrahim Engin	İşletme - Maliye
722	Ersin Erdal	İşletme - Maliye
726	Yaşar Adalıoğlu	İşletme - Maliye
740	Ahmet Aras	Siyasi İlimler - Maliye
755	Aydın Tolon	İşletme - Maliye
770	Fikret Gürkaynak	Siyasi İlimler - Maliye
804	Osman Erbilen	Sosyal Siyaset - Maliye
862	Atilla Onay	İşletme - Maliye
871	Yasef Habib	İşletme - Maliye
876	Ahmet Kural	İşletme - Maliye
915	Erdemir Tekiz	İşletme - Maliye
922	Erdiç Polat	İşletme - Maliye
938	Erol Demirsoy	İşletme - Maliye
955	İnal Gençoğlu	Siyasi İlimler - Maliye
1024	Musa Ordu	İşletme - Maliye
1037	Mete Çingay	Sosyal Siyaset - Maliye
1050	Oryal Güventürk	Maliye - İstatistik
1053	Ertan Canol	İşletme - Maliye
1058	Aydan Sever	İşletme - Maliye
1059	Yusuf Köseoğlu	Sosyal Siyaset - Maliye
1080	Mustafa Kademoğlu	İşletme - Maliye
1102	Reşit Akın	İşletme - Maliye
1107	Osman Sır	İşletme - Maliye
1110	Duran Karlı	İşletme - Maliye
1150	Tamer Balkan	İşletme - Maliye
1175	Tuncay Ebil	Sosyal Siyaset - Maliye
1194	Saadettin Çelikaksoy	İşletme - Maliye
1198	Ertan Bingöl	İşletme - Maliye
1201	Akın Özseçen	İşletme - Maliye
1207	Sadettin Bükler	İşletme - Maliye
1210	Atakan Aybars	İşletme - Maliye
1216	İsmail Güre	İşletme - Maliye
1297	Yüksel Altunçu	Sosyal Siyaset - Maliye
1301	Ender Elmacı	İşletme - Maliye
1328	Varol Ergun	İşletme - Maliye

(Devamı gelecek sayıda)

DİKKAT

Değerli mezunlarımız, sizleri uzun zamandan beri mesken sahibi yapmak arzusunda idik. Bu yolda tetkik ve araştırmalarımız neticeye ulaştıktan sonra arz etmeyi faydalı bulmuştuk. Bugün, bu fırsat zuhur etmiş mezun arkadaşlarımızdan biri, bizlere yukarıda resmini gördüğünüz yerde arsa teklif etmiş bulunuyor. En müsait şartlarla temin edilecek bu yerde, bir kooperatif kurarak mesken yapma cihetine gidilecektir. İlk olarak,

deniz kenarından bu yaz istifade etmek düşüncesiyle bir kafateria yapmayı tasarlıyoruz. Bu yer aynı zamanda Cemiyet mensubunun aileleriyle gelebileceği yazlık lokalimiz olacaktır. Yer, Kanlıca vapur iskelesinin yanında 105 metre cephesi olan ve deniz keramından başlayıp tepeye kadar yükselen 12 dönüm civarında bir arsadır. Şimdiden hayırlı olmasını dilerken alâkanızı bekleriz.

YENİLİK BASIMEVİ

Cağaloğlu Yokuşu, Cemal Nadir Sokakı
Büyük Mîlâs Hanı No. 45 - 46 - 47 - 48
Telefon : 27 11 53 - 22 56 41 İstanbul

DİZGİ BASKI CİLT

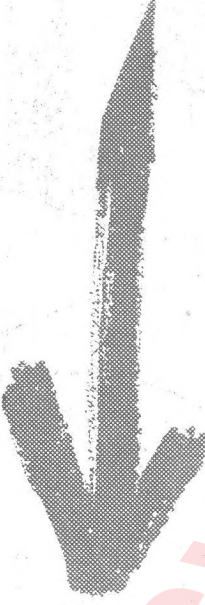
" Kartvizitten Gazeteye Kadar "
bütün işlerinizde güvenle
başvuracağınız en yetkili müessese

ŞARK SİGORTA

Türk Anonim Şirketi

Kuruluş : 1923

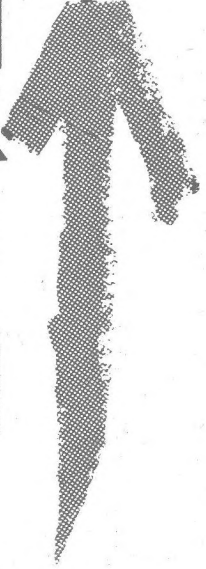
Şark Han : GALATA

**1966
YILINDA
3,5**

**MİLYON
LİRALIK**

tam konforlu apartman
daireleri, çeşitli zengin
para ikramiyeleri

AKBANK

Tasarrufun miktarı mühim değildir.

MÜHİM OLAN BU ALIŞKANLIĞIN YERLEŞMESİDİR.

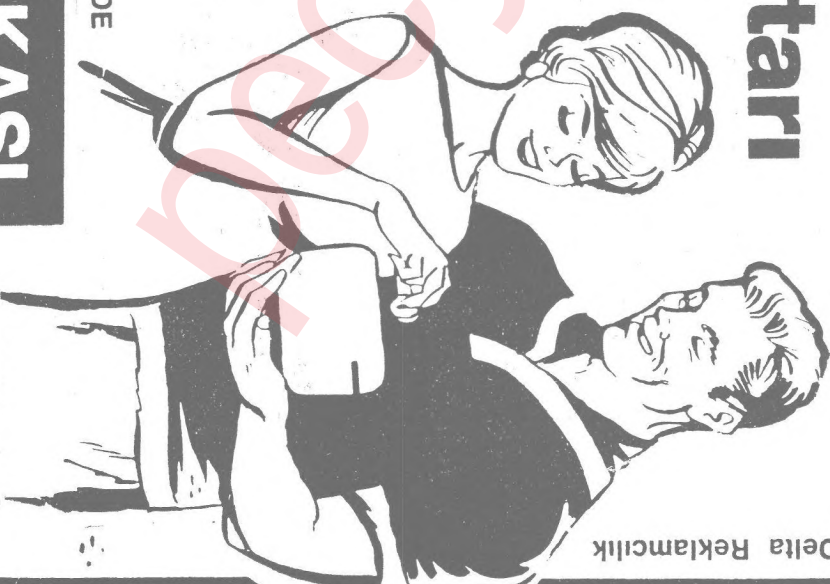
Ailevi birçok sıkıntılar,
bir köşeye tasarruf e-
derek sakladığınız pa-
ralarla giderilebilir. Bu
tasarruflarınızın en iyi
şekilde değerlendirile-
bilmesi için güvene-
ğiniz bir banka şarttır.

27 YILLIK TECRÜBESİ İLE YURDUN HER KÖŞESİNDE

TÜRKİYE HALK BANKASI

HİZMETİNİZDEDİR.

Delta Reklamcılık

3 parmağa kadar BORU İMALÂTINA BAŞLANMIŞTIR

Yıllık imalât kapasitesi 50.000 Ton

1964 İMALÂT PROGRAMI

STANDARD İMALÂT

Siyah, Galvanizli ve bitümlü borular. Din 2240 a göre
 $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, 1", $1\frac{1}{4}$, $1\frac{1}{2}$, 2", $2\frac{1}{2}$, 3"

Sanayi boruları

13×0.9, 16×0.9, 19×0.9, 21×0.9, 25×1, 32×1.20 m/m

SİPARİŞ ÜZERİNE İMALÂT

13, 16, 19, 25, 32, 38, 42, 49, 60, 76, 90 m/m çapında
0,8 ilâ 3 m/m et kalınlığında her çeşit borular.

PROFİL BORULAR

Üçgen, kare, dikdörtgen, heksagonal, oval ve sair
şekillerde borular

Fabrikalar : Pendik Temenye — Florya, Beşyol İstanbul

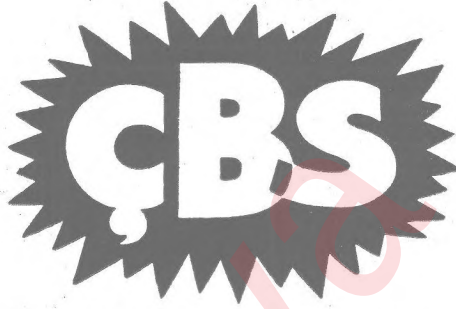
Büro : Salıpazarı Han Kat 8 Tel ; 44 74 27 - 44 74 26 Satış ; 44 76 03

Telgraf: BORUSAN, İstanbul

B S BORU SANAYİİ
ANONİM ŞİRKETİ - İSTANBUL

TÜRKİYEDE İLK DEFA

PLASTİK
BADANA BOYALARI

Tarafından imâl edilmiştir

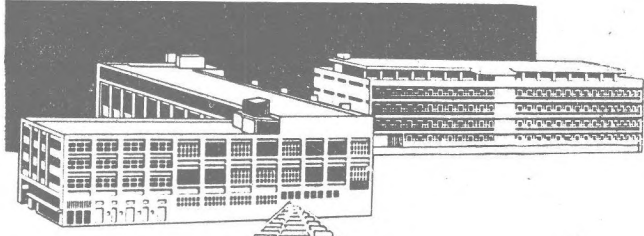

30 MUHTELİF CAZİP RENKLERDE

DAHA İYİSİ YOKTUR
Her yerde arayınız

ÇAVUŞOĞLU BOYA SANAYİİ - İSTANBUL
Tel : 49 67 10 (iki hat)

DAHA
RAHAT
BİR
HAYATA
DOĞRU...

Seri imalât sayesinde sağlanan
uygun fiyatlar,

ARÇELİK

kalitesi ve konforundan
daha geniş halk kitlelerinin
faydalanmasını sağlıyor.

Biriktireceğiniz parayı

**Ziraat Bankasında toplu olarak
bol faiz ve zengin ikramiye
çekilişlerinden faydalanınız**

T.C. ZİRAAT BANKASI

Doktorunuzun verdiği re eteze g re eczaneden aldığınız il acın sizi sıhhate kavuşturacağına nasıl g veniniz varsa, TAMEK m mullerinin nefaset, lezzet ve m kemmeliliyetine de aynı derecede g venebilirsiniz.

- DOMATES MAMULLERİ
- HAZIR YEMEKLER
- KOMPOSTOLAR
- RE EL ve MARMELATLAR
- ZEYTİN ve TURřULAR
- SEBZE KONSERVELEİ

TAMEK
KONSERVELEİ

YEG NE KALİTE KONSERVE

ONARTEX

Inh. Dipl. - Volkswirt ADNAN ONART
(İktisat Fakültesi Mezunu)

GROSSHANDEL — EINZELHANDEL

Televizyon — Radyo — Ses alma cihazları
Buz dolabı — Havagazı ve Elektrik ocakları
Çamaşır — Ütü — Süpürge — Elektrikli traş makineleri.
Fotoğraf alet ve malzemeleri
Büro makine ve malzemeleri
Mobilya ve mefruşat - tekstil, Her nevi oyuncak

O N A R T E X

En müsait fiyatlarla daima emrinizdedir.

Not : Asansör sağ taraftadır.

6 FRANKFURT/M.
KAISERSTR. 60/5 Cİ KAT

TEL. : 25 17 23
TELEGR. ONART

ANKARA'DA

Gür Ticaret Limited Şirketi

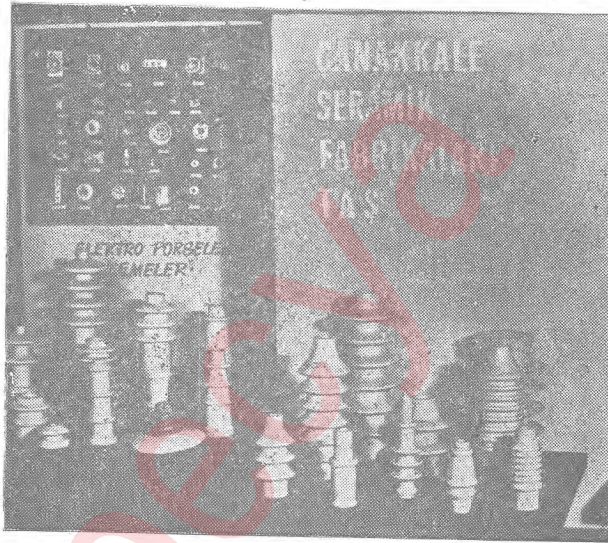
Ulus Bankalar Caddesi No. 14

İktisat Fakültesi Mezunu arkadaşlarımıza,
Buz dolapları, Çamaşır Makineleri, Elektrik Süpürgeleri, Gaz Sobaları, Hava Gazı Fırınları ve emsali malların etiket fiyatları üzerinden % 10 tenzilatla mal vermektedir.

Gür Ticaret Limited Şirketinin Ortak Müdürü Halûk Tataroğlu Fakültemizin ilk mezunlarından olması hasebile, sırf iktisatlılar için yapmakta olduğu bu tenzilatı bütün mensuplarımıza memnuniyetle duyururuz.

ÇANAKKALE Seramik Fabrikaları A.Ş.

Türkiyede ilk defa beynelmilel
norm ve evsafa uygun olarak
imâl etmekte olduğu

KAROFAYANS

(BEYAZ VE RENKLİ)

İZALATÖR

(ALÇAK VE YÜKSEK GERİLİM)

Elektro porselen ve sair seramik mamullerini
piyasaya arz etmektedir.

Müracaat: Galata, Tersane Cad. Kipman Han Kat 5, Tel: 49 62 50
Fabrika : Tel. Çan 29 Telgraf: Kaleseramik - İstanbul